

Karelia-ammattikorkeakoulu
Medianomi (AMK)

Adaptaatio: Inspiraation esittäminen ja ylläpito audiovisuaalisin keinoin

Miikka Viitala

Opinnäytetyö, Toukokuu, 2025

www.karelia.fi

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2025
Media-alan koulutus

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600

Tekijä
Miikka Viitala

Nimeke
Adaptaatio: Inspiraation esittäminen ja ylläpito audiovisuaalisin keinoin

Toimeksiantaja
Kalevala-hanke

Tiivistelmä

Tämä opinnäytetyö tarkastelee Kalevalan neljännen runon adaptaatiota lyhytelokuvaksi ja kuinka kalevalahenkeä voidaan ylläpitää adaptaatiossa audiovisuaalisin keinoin. Opinnäytetyön teoriaosuudessa analysoidaan Kalevala-aineistoa ja lähderunon tarinaa sisällönanalyysin ja adaptaatioteorian avulla. Analyysin tehtävä on selvittää Kalevala-vaikutelman tunnistettavat ydinpiirteet.

Lyhytelokuva on tehty osana Kalevala – Mytologiasta arvoa liiketoimintaan -hanketta Karelia-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden toimesta. Lyhytelokuva lainaa neljännen runon tarinan piirteitä ja sovittaa ne nykyaikaiseen tarina-asetteluun.

Toiminnallisessa osuudessa runon ja adaptaation välistä suhdetta havainnoidaan käsikirjoituksen eri vaiheissa. Lisäksi lyhytelokuvan audiovisuaalisia valintoja reflektoidaan ja kuinka niillä ylläpidetään Kalevalahenkeä.

Kieli
suomi

Sivuja 42
Liitteet 2
Liitesivumäärä 12

Asiasanat
Adaptaatio, lyhytelokuva, Kalevala, elokuvateoria, musiikkiteoria.

THESIS
May 2025
Degree Programme in media

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
FINLAND
+ 358 13 260 600

Author
Miikka Viitala

Title
Adaptation: Expressing and sustaining inspiration through audiovisual means.

Commissioned by
Karelia University of Applied Sciences

Abstract

This thesis examines the adaptation of the fourth poem of the Kalevala into a short film and explores how the spirit of Kalevala can be preserved through audiovisual means. The theoretical part of the thesis analyzes the Kalevala material and the narrative of the source poem using content analysis and adaptation theory. The aim of the analysis is to determine the core elements that constitute the recognizable Kalevala impression.

The short film was produced by students of Karelia University of Applied Sciences as part of the Kalevala project. The short film draws upon narrative elements from the fourth poem and reinterprets them within a contemporary story telling structure.

In the practical part, the relationship between the poem and the adaptation is observed at different stages of the script. In addition, the audiovisual choices of the short film are reflected upon particularly in terms of how they contribute to maintaining the Kalevala spirit.

Language
Finnish

Pages 42
Appendices 2
Pages of Appendices 12

Keywords
Adaptation, short film, Kalevala, movie theory, music theory.

Sisältö

1	Johdanto	6
2	Lähtökohdat	6
2.1	Kalevala-hanke	6
2.2	Tietoperusta ja tutkimusmenetelmät	8
3	Kalevala	10
3.1	Kalevalan synty	10
3.2	Karjalasta Kalevalaan ja takaisin	11
3.3	Inspiraation jäljillä	11
3.4	Kalevala taiteilijoiden inspiraation lähteenä	12
4	Visualisoitu Kalevala	13
4.1	Kansanrunouden kuvaavat sanat	13
4.2	Kalevala kuvissa	14
4.3	Kalevala elokuvissa	16
4.4	Kalevala nykyajan kuvataiteessa	17
5	Musiikkia Kalevalasta	18
5.1	Kalevala nykyajan musiikissa	18
5.2	Kalevalamitta ja runolaulu	19
5.3	Kalevala nykyajan musiikissa	20
6	Adaptaatio	21
7	Haarautuvien oksien alla adaptaatio	23
7.1	Käsikirjoitus	23
7.1.1	Idean konseptointi	23
7.1.2	Premissi	25
7.1.3	Synopsis	25
7.1.4	Treatment	26
7.2	Lyhytelokuva-adaptaation muutokset	26
7.2.1	Runon ja lyhytelokuvan väliset erot	27
8	Lähdemateriaalin tulkinta	27
8.1	Sisällönanalyysi	27
8.1.1	Runolainauksen sisällönanalyysi	28
8.1.2	Sisällönanalyysin tulkinnan audiovisuaaliset mahdollisuudet	29
8.1.3	Kalevala-vaikutelman sisällönanalyysi ja yhteenveto	30
9	Kalevala-vaikutelman ylläpito lyhytelokuvassa	32
9.1	Ekstrapolointi visuaaliseksi	32
9.1.1	Lainaus lähteestä	32
9.1.2	Visuaalinen toteutus	33
9.1.3	Värimäärittely	34
9.1.4	Grafiikka	35
9.1.5	Ympäristökerronta	36
9.2	Lyhytelokuvan äänet	36
9.2.1	Musiikki	36
9.2.2	Äänisuunnittelu	37
10	Lyhytelokuvasta	38
11	Pohdinta	39
	Lähteet	41

Liitteet

- Liite 1 Haarautuvien oksien alla -käsikirjoitus
Liite 2 Haarautuvien oksien alla Youtube-linkki

Sanasto

Diegeettinen:

Tarinanmaailman motivoiva elementti (Bacon 2000, 26–27).

Ei-diegeettinen:

Tarinanmaailman ulkopuolinen elementti (Bacon 2000, 26–27).

Ekstrapolointi:

Alkuperäisen tarinan elementtien johdattaminen ja laajentaminen niitä uusiin suuntiin logiikan ja esteettisten motiivien avulla (Hutcheon 2006, 3).

Kalevalamitta:

Nelipolvinen trokee runomitta (Oramo 2021).

Premissi:

Lyhyt elokuvan perusidean kuvaus (Vacklin & Rosenvall 2015, 296).

Runolaulanta:

Runon ääntäminen melodian tukemana (Anttonen 1999, 21).

Runolausunta:

Runon ääntäminen puheen muodossa (Oramo 2021)

Runosävelmä:

Runolaulannan yhteydessä esiintyvä sävellys (Oramo 2021)

Sisällönanalyysi:

Aineiston systemaattinen tutkimusmenetelmä (Tuomi & Sarajarvi, 2018 4.4).

Synopsis:

Elokuvan perusidean kuvaus tarinan alusta loppuun (Vacklin & Rosenvall 2015, 307).

Treatment:

Elokuvan yksityiskohtainen tapahtumaselostus tarinan alusta loppuun (Vacklin & Rosenvall 2015, 323).

1 Johdanto

Opinnäytetyössä pohditaan, kuinka Kalevala-vaikutelmaa voidaan ylläpitää audiovisuaalisen kerronnan keinoin lainaustyypin lyhytelokuva-adaptaatiossa. Lyhytelokuva lainaa Kalevalan neljännen runon tarinaa ja uudelleen kertoo sen nykyaikaisessa kontekstissa. Lähdetarinan kontekstuaalisen muutoksen vuoksi adaptaation assosiaatio Kalevalaan heikkenee. Adaptaation lähdetarinasta eriävän tarina-asetelman vuoksi opinnäytetyön tehtävänä on selvittää Kalevalan tunnistettavat ydinpiirteet ja miten niitä voidaan ylläpitää lyhytelokuva-adaptaatiossa visuaalisin ja audiitiivisin keinoin.

Opinnäytetyön tavoitteena on avata adaptaatioprosessia: kuinka lähdeaineistoa voidaan tulkita ja miten tulkinnan tuloksia voidaan käyttää adaptaatiolyhytelokuvan audiovisuaalisessa ilmaisussa, niin että adaptaation assosiaatio lähdeaineistoon säilyy. Opinnäytetyön toiminnallinen osuus käsittelee Kalevala-aineiston tulkintaa ja kuinka tulkinnan tuloksia on hyödynnetty lyhytelokuvan audiovisuaalisessa kerronnassa vahvistamaan Kalevala-vaikutelmaa. Opinnäytetyö rajataan ainoastaan audiovisuaalisen kerronnan alueisiin sivuuttaen käsikirjoituksen juonellisen adaptaatioprosessin.

2 Lähtökohdat

2.1 Kalevala-hanke

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus pohjautuu toimeksiantoon lyhytelokuvaan *Haarautuvien oksien alla* (liitteet 1 ja 2). Syksyllä vuonna 2021 Kalevala – Mytologiasta arvoa liiketoimintaan -hanke halusi luoda Kalevala-aiheisen ja modernisoidun lyhytelokuvan, mikä käyttää lähteenään Kalevalan runoa. Adaptaation pyrkimys oli uudelleen kertoa Kalevalan tarina sijoittamalla se nykyaikaiseen maailmaan (modernisointi). Muutetun tarina-asetelman vuoksi

myös alkuperäisen runon tapahtumat, hahmot ja juoni joudutaan sovittamaan nykyajan arvoihin sopivaksi, mikä vähentää adaptaation Kalevalahenkisyyttä.

Lyhytelokuvan idean konseptointivaiheessa adaptaation tarinanasettelun muutos synnytti kysymyksiä siitä, kuinka alkuperäisen teoksen piirteitä saadaan säilytettyä lyhytelokuvan muodossa niin, että yhteys lähdetarinaa ja muuhun Kalevala-aineistoon olisi havaittavissa edes tiedostamattomalla tasolla. Tarinasettelun muutos, tarinan esitysformaatin muutoksen yhteydessä loi adaptaatioprosessille olennaisen paradoksaalisen haasteen kuin myös mahdollisuuden. Keskittymällä lyhytelokuvan visuaalisen ja auditiivisen ilmaisun mahdollisuuksiin tarinaa voidaan myös kertoa tavoilla, jotka eivät olleet käytettävissä runon kirjoitetussa formaatissa. Lyhytelokuvan formaatin ansiosta tarinaa voidaan korostaa ja kertoa väreillä, valoilla, leikkauksella, ympäristöllä, sommittelulla ja kameran liikkeellä, kuin myös äänellä ja musiikilla. Vaikka käytössämme on uuden audiovisuaalisen esitysformaatin edut, meidän täytyy ensin selvittää, mistä Kalevala-vaikutelma koostuu ja miten voimme ilmaista sen audiovisuaalisessa muodossa.

Kalevala vaikuttaa edelleen ihmisten miellelyhtymiin tavoin, joita on vaikea tunnistaa. Asia voidaan helposti mieltää Kalevala-henkiseksi, mutta perustelu havainnolle jää usein yleiselle tasolle. Henkilön ei ole koskaan tarvinnut lukea Kalevalaa kokonaisuudessaan mieltääkseen jotain asiaa Kalevala-henkiseksi. Mistä assosiaatio Kalevalaan syntyy. Ilmiö juontaa juurensa Kalevalan inspiroimasta taiteesta eikä itse kansalliseepoksesta. Vuosikymmenten ajan Kalevala on inspiroinut lukemattomia teoksia eri taiteenaloilla. Kalevalasta kumpuavat teokset vaikuttavat Kalevala-vaikutelmaan omalla olemassaolollaan eri visuaalisten ja auditiivisten teosten muodossa, jotka koristavat suomalaista kulttuuria ja jokapäiväistä elämää. Tarkastelemalla näitä teoksia intertekstuaalisena aineistona Kalevala-vaikutelmaa voidaan havainnoida korreloivasti.

Kalevala-vaikutelma tarkoittaa opinnäytetyössä Kalevalan kulttuurillista, esteettistä ja tunnelmallista kokonaisvaikutelmaa. Kalevala-vaikutelman selvittämiseksi tässä työssä tarkastellaan Kalevalaa kokonaisuutena: Kalevalan

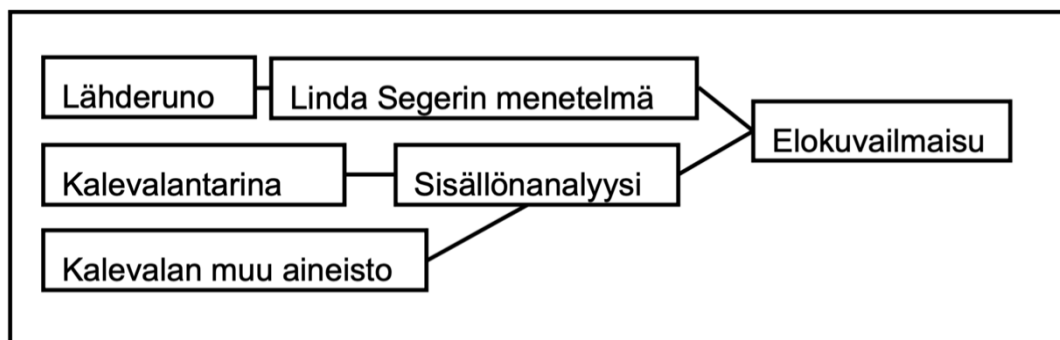
neljäs runo, Kalevalan muu runosto ja Kalevalan intertekstuaalinen aineisto. Kalevala itsessään on adaptaatio ja sillä on omat synnynnäiset vaikuttajansa, jotka myös tulee huomioida perusteellisen Kalevala-vaikutelman tulkinnan saavuttamiseksi.

2.2 Tietoperusta ja tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyön tietoperusta rakennetaan adaptaatioprosessin ympärille. Kalevalan-vaikutelman selvittämiseksi Kalevala-aineistoa havainnoidaan kolmen eri teoria-alan yhteydessä: kirjallisuus-, elokuva- ja musiikinteoria. Tietoperusta koostuu suurimmaksi osaksi kirja- ja verkkolähteistä. Kirjallisuusteoria käsittelee adaptaatioteoriaa, tekstilähtöisyyttä, tulkintaa, intertekstuaalisuutta ja tekstien välisiä suhteita (Seger 1992; Hutcheon 2006). Toisena teorianlähteenäni käytän elokuvateoriaa, mikä käsittelee kaikkia elokuvan ilmaisukeinoja (Ylikarjula 2014; Bacon 2000). Musiikin teoriaa hyödynnetään Kalevalarunoston tulkinnassa (Kuusi & Anttonen 1999; Aho 1985). Kalevala-aineistoa tulkitaan tietoperustan ja sisällönanalyysin avulla. Tarkasteltaessa Kalevalaa visuaalisen ja auditiivisen ilmaisun inspiraation lähteenä, on perusteltua käyttää sisällönanalyysiä Kalevala-aineiston tulkintaan. (Eskola & Suoranta 2014 luvut 4–4.7). Sisällönanalyysin avulla Kalevala-aineistoa voidaan tulkita yhteneväisyyksiä, kuin myös eroavaisuuksia systemaattisesti. Sisällönanalyysin havaintojen pohjalta luodaan käsitys Kalevala-vaikutelmasta, mitä voidaan soveltaa audiovisuaalisen kerrontaan adaptaatio- ja elokuvateorian käsitteitä käyttäen. (Bacon 2000; Hutcheon 2006.)

Lähteen adaptaatio tapahtuu usein taiteilijan intuition perusteella. Prosessi on usein yksilö- ja projektikohtaista, eikä siihen ole standardisoitua toimintamallia. Prosessin voi pelkistää sen aloitus- ja lopetusvaiheisiin; taiteilija kohtaa lähteen ja taiteilija muuntaa lähteen. (Seger 1992, 3.) Opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa havainnoidaan lähderunon adaptaatio käsikirjoitusprosessia Linda Segerin adaptaatiomenetelmällä ja sisällönanalyysin avulla. Segerin menetelmä perustuu kysymyksien käyttöön, jonka tarkoitus on laajentaa ja tulkita lähderunon tarinaa, jonka avulla tarina rakennetaan uudestaan adaptaationa.

Kysymysten käyttö auttaa havainnoimaan tarinanasettelua, kuin myös teemoja sekä symboliikkaa. (Seger 1992, 78–82.) Lähderunon ja Kalevala-aineiston merkityksien tulkintaan käytetään Eskolan ja Suorannan sisällönanalyysin mallia. Sisällönanalyysin avulla tunnistetaan Kalevalan ominaispiirteet etsimällä tarinallisia, symbolisia ja temaattisia toistuvuuksia. (Eskola & Suoranta 2014, luku 4.) Segerin menetelmää käytetään lähderunon tulkintaan ja uudelleen rakentamiseen (Seger 1992, 78–82). Sisällönanalyysiä käytetään Kalevala-aineiston havainnointiin (Eskola & Suoranta 2014). Menetelmien yhteiskäyttö mahdollistaa systemaattisen tulkinnan seurannan ja viitekehysten, minkä tuloksia voidaan mahdollisesti käyttää Kalevala-vaikutelman ylläpitämiseen lyhytelokuvassa, (kuvio 1). Elokuvailmaisu-osuudessa Segerin menetelmän avulla luodaan käsikirjoitus mihin sisällytetään sisällönanalyysin havaintoja. Kuvio 1 on pelkistetty adaptaatiomalli, jota käytetään opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa.

Kuvio 1. Pelkistetty adaptaatiomalli.

Kuvio 1 kuvastaa opinnäytetyön toiminnallistaosuutta. Lähderuno, Kalevalantarina ja Kalevalan muu intertekstuaalinen aineisto luovat Kalevala-vaikutelman, mikä on tulkinnan kohde. Linda Segerin menetelmä ja sisällönanalyysi ovat tulkinnan menetelmä. Elokuvailmaisu on tulkinnan tuloksista muodostettu toteutus. Elokuvailmaisun vaiheessa tulkinnan tulokset ekstrapoloidaan audiovisuaaliseksi kerronnaksi.

Opinnäytetyön luvut 3–5 käsittelevät teoriaa. Luvut 6–9 käsittelevät teoria- ja toiminnallistaosuutta. Luku 8 käsittelee tulkinnan menetelmää mitä käytetään opinnäytetyön teoria- ja toiminnallisessa osuudessa. Luvut 9–10 käsittelevät

toiminnallistaosuutta. Luvuissa reflektoidaan lyhytelokuva-adaptaation audiovisuaalisen kerronnan valintoja ja mahdollisuuksia. Luku 11 on pohdinta.

3 Kalevala

3.1 Kalevalan synty

Kalevala on suomalaista kansallisidentiteettiä vahvistava teos, mikä ensipainostaan vuodesta 1835 lähtien synnytti historiallisen ja kulttuurillisen aallon (Anttonen & Kuusi 1999, 167). Kalevala vetosi murtoajan suomalaisiin tarjoamalla kansallistunteen. Vuosien 1809–1917 ajan Suomi oli osa Venäjää autonomisena suuriruhtinaskuntana. Elias Lönnrot löysi runonkeruuretkillään tarinoita, mitkä monet olivat unohtaneet tai eivät olleet kuulleetkaan. Hän yhtenäisti ja muunsi tarinat kokonaisuudeksi ja suomalaista kansanidentiteettiä. Seurauksena Kalevala saavutti kansalliseepoksen statuksen, minkä vaikutus voidaan nähdä myös Suomen itsenäistymisessä vuonna 1917. (Anttonen & Kuusi 1999, 307–319.) Kalevalan kokonaisuus on Lönnrotin luoma. Hän muokkasi sitä jokaisen läpiluvun yhteydessä ja keskusteli sen juonirakenteesta kollegoidensa kanssa. Kalevalan luominen eepoksen muotoon ei ollut mekaanista vaan pikemminkin rohkeaa ja luovaa muokkaamista alkuperäisistä tarinoista ja runoista (Piela, Knuutila & Laaksonen 2008, 364–365.) Lönnrot laati runoista kokonaisuuden oman tulkintansa mukaan priorisoiden runojen välistä tapahtumajärjestystä (Anttonen & Kuusi 1999, 74).

Kalevala itsessään on adaptaatio, minkä lähteenä käytettiin Lönnrotin keräämää varhaista ja suullista kansanrunoutta. Runojen selostamat tarinat ovat perimätietoa, mitkä peilaavat oman aikansa maailmaa, kulttuuria ja elämää. Aikaa milloin suullinen tarinankerronta oli yksi ainoista tarinankerronnan muodoista, ja shamaanit käyttivät vielä loitsuja sairaiden parantamiseen. (Kaski 2015, 344.) Kansanrunouden säilöminen mahdollistaa varhaisen suomalaisen kansallisidentiteetin tutkimisen lisäksi Kalevalan kulttuurillisen syntyperän tulkintaa (Anttonen & Kuusi 1999; Piela ym. 2008). Seuraamalla Lönnrotin

kulkemia runonkeruureittejä on mahdollista jäljittää Kalevalan ympäristölliset ja kulttuurilliset vaikutteet Vienan-Karjalaan, Karjalaan ja muille alueille.

3.2 Karjalasta Kalevalaan ja takaisin

Kalevalan tarina on kytköksissä omiin alueellisiin ja kulttuurillisiin vaikuttajiinsa (Ylimartimo 2008, 246). Ennen Kalevalan julkaisua Elias Lönnrot teki viisi runonkeruuretkettä (1828–1835) Etelä-Suomen ja Pohjois-Karjalan alueella. Matkojen tarkoitus oli kerätä laulettua kansanrunoutta dokumentoitavaksi. Neljännen runonkeruumatkan aikana Lönnrot sai idean eepokselle (Anttonen & Kuusi 1999, 26). Runonkeruuretkillään eniten aikaa Lönnrot vietti Karjalassa. Karjalaisten heimo omasi erottuvan kansankulttuurin ja laajan kansanrunouden. Lönnrot tapasi Karjalassa myös Arhippa Perttusen, kuka on yksi Suomen tunnetuimmista runonlausujista. Lönnrot sai Perttuselta käyttöönsä 4 124 säettä vanhaa runoa (Piela ym. 2008, 18). Karjalankulttuurillinen vaikutus Kalevalan on perusteltavissa myös Lönnrotin omien muistiinpanojen ja tutkijoiden toimesta (Anttonen 1999, 22). Osa Kalevalassa esiintyvistä alueista voidaan rinnastaa Karjalan lisäksi myös Suomen muihin alueisiin sijainnin ja kansallisidentiteettiin johdannaisten piirteiden perusteella kuten, murre, runousoppi ja loitsut. (Piela & Siikala 2008, 324.) Esimerkiksi Kalevalan runossa 12 viitataan Lappiin sijaintina ”*Lähen Pohjolan tuville, Lapin lasten tanterille.*” (Kaski 2015, 79).

Karjalan vaikutus Kalevalan luomiseen on kiistaton. Karjalainenkulttuuri omasi omat uskomukset ja perinteet, mitä nähdään myös edustettavan Kalevalassa runomitan, loitsujen ja runouden muodossa. Kalevalan maailman luomiseen ja tarinaan käytettiin Karjalan lisäksi myös muita mystisiä aineksia.

3.3 Inspiraation jäljillä

Kirjoittajana Lönnrot oli altis ulkoisille vaikutteille ja mielenkiinnon kohteille, joiden symbolisia ja metaforallisia merkityksiä hän lainasi Kalevalaan (Piela, ym. 2008, 363–364). Christfried Gananderin *Mythologia Fennica* oli ensyklopedia eli

sanakirja, jota Lönnrot käytti keskeisenä osana Kalevalan tietoperustaa. *Mythologia Fennica* (1789) tarjosi kattavaa tietoa suomalaisesta muinaisuskosta kuten mytologiasta, kansanuskon ilmiöistä, historiasta ja sankareista. Teos oli ensimmäinen akateeminen yritys systematisoida suomalaista mytologiaa ja kansanperinnettä. *Mythologia Fennicassa* muinaisusko, mytologia ja usko yhtenäistettiin kokonaiseksi tietoperustaksi. Teos auttoi kalevalaisen muinaisouden laatimisessa ja se on oleellinen osa Kalevalan maailman luomista. Esimerkiksi jumalahahmot Ukko, Tapio ja Ahti ovat peräisin suomalaisesta muinaisuskosta. Tarinan rakentamiseen, ilmaisuun ja aseteltuun Lönnrotin uskotaan käyttäneen inspiraationaan antiikinkirjallisuuden *Ilias ja Odysseia* -teosta (Anttonen 1999, 368). Eepiset Sankaritarinat ja jumalallinen mahti olivat tunnistettava osa antiikinkirjallisuuden tarinankerronnassa. Vastaavaa dramaturgiaa on havaittavissa myös Kalevalan tarinassa. Esimerkiksi Väinämöistä kuvaillaan runoissa viisaana tietäjänä ja toisinaan myös sankarina. Hahmon kaikkivoipa olemus pitää sisällään myös inhimillisiä piirteitä, mikä tekee hahmosta taiteellisesti mielenkiintoisen ja joustavan.

Lönnrot yhtenäisti kansanperinteen tietoutta keräämällä kansanrunoutta ja muuntamalla ne yhteen muita tietolähteitä hyväksi käyttäen. Paikaten eepoksen tarinnallista kokonaisuutta löytämillään loitsuilla ja myyteillä, minkä lopputulemana syntyi kulttuurillisesti latautunut ja fantasiomainen Kalevala. (Piela, ym. 2008; Anttonen 1999.)

3.4 Kalevala taiteilijoiden inspiraation lähteenä

Kalevala synnytti ilmiön, jota kutsutaan karelianismiksi (1880). Ilmiön keskiössä Kalevalan ja Karjalaisuuden liitto nähdään konkreettisena, historiallisena ja kulttuurillisena ilmentymänä. Karjalalla ja karjalaisuudella on suora johdannainen yhteys Kalevalan luomisessa runomitan ja tarinoiden muodossa. (Anttonen 1999, 168.) Taiteilijat tekivät pyhiinvaelluksia seuraten Lönnrotin vanhoja reittejä. Taiteilija Akseli Gallen-Kallela, taiteilija Louis Sparre, säveltäjä Jean Sibelius ja kirjailija Juhani Aho löysivät inspiraation taiteelleen Karjalan muinaishenkisistä maisemista (Ojanperä 2009, 13). Kalevala laajeni

taiteilijoiden toimesta muihin taidemuotoihin ja esitysformaatteihin (Anttonen 1999 167–207). Taiteilijat tulkitsivat Kalevalaa eriävin keinoin ja muodoin, usein käyttäen inspiraatiota vapaasti ilman sidonnaisuutta yksittäisiin runoihin (Piela ym. 2008, 382). Karelianismin tapaan taiteilijat matkustivat teoksen inspiraation lähteille. Kokemalla immersion Karjalan ympäristöön ja kulttuuriin, taiteilijan luova prosessi latautuu vaikuttajista ja havainnoista, jotka välittyvät myös hänen taiteensa kieleen. Prosessissa yhdistyvät tavoite, minuus ja vaikutteet, minkä ansiosta Kalevalan visuaaliset ja auditiiviset vaikutteet näkyvät myös kuvataiteessa, musiikissa ja arkkitehtuurissa (Ojanperä ym. 2009; Ylimartimo 2015). Kalevalan omat vaikutteet kytkettynä runouden muotoon luovat laajan pohjan tulkinnalle ja sisällönanalyysille. Opinnäytetyössä havainnoin valittuja Kalevala-aiheisia teoksia ja kuinka niissä representoidaan Kalevalaa. Havainnot toimivat perusteluina toimeksiannon lyhytelokuvan luovien ratkaisujen audiovisuaalisille valinnoille (Seppä 2012, 128–164).

4 Visualisoitu Kalevala

4.1 Kansanrunouden kuvaavat sanat

Runojen kuvaavat sanat antavat taitelijalle laajan perustan tulkinnan seuraamiseen ja visuaaliseen toteutukseen (Seppä 2012, 128). Eepoksessa esiintyviä tapahtumia ja ympäristöjä kuvaillaan monipuolisesti ja tunteiden korostamana. Sanat tarjoavat tunnesävyjä ja kuvausta, mikä selkeyttää runon ilmaisua. Värien merkitykset rakentavat kulttuurillisia ja henkilökohtaisia assosiaatioita, joilla voidaan vahvistaa teoksen tunnelmaa ja symboliikkaa (Ylikarjula 2014, 5–6). Valaistuksella voidaan hallita tilan ja tunnelman ilmettä, muotoja ja hahmoja (Pirilä & Kivi 2005, 131). Ennen kaikkea taiteilijaa ohjaa taidetyyli, jonka pyrkimys on korostaa tiettyjä teoksen taiteellisia arvoja. Kalevalaa on sovitettu usein eri taidetyylien mukaisiin arvoihin, minkä vuoksi sen visuaalinen tulkinta on hyvin laajaa ja monipuolista (Ylimartimo 2015, 16–17.) Tunnetuimmat Kalevalan visuaaliset tulkinnat sijoittuvat realismiin ja kansallisromantiikan taidetyyleihin, minkä vuoksi niillä on suora vaikutus Kalevala-vaikutelman visuaaliseen miellelyhtymään (Piela ym. 2008, 70.)

Kalevalan inspiroima taide visualisoi lähdeäänä monipuolisesti kuin myös yhtenevästi. Nykypäivänä Kalevalan hahmot ovat ikonisia ja selkeästi tunnistettavia. Hahmojen tunnistettavuus tuli vasta Kalevalan julkaisun jälkeen. Taiteessa Väinämöistä koristaa usein leirilakki, paksu parta ja hänellä on kantele käsissään. Kanteleella on merkityksellinen osa Kalevalan tarinassa toisin, kuin Väinämöisen päähineellä mikä ei esiinny lainkaan tarinassa. (Lönnrot 2013, runo 1.) Väinämöisen päähine *kalotti* eli sinivalkoinen leirilakki perustuu Erik Cainbergin omaan tulkintaan, minkä kautta se on levinnyt myös muihin taideteoksiin. Taiteilijoiden taiteellisten valintojen vuoksi Kalevalan maailmaa voidaan luoda yhteyksiä viittauksien muodossa. Kanteleen lisäksi myös kalotti on saavuttanut ikonisen statuksen ja suoran assosiaation Kalevalaan taiteilijoiden ansiosta.

4.2 Kalevala kuvissa

Valitsin luvussa esiintyvät teokset siksi, että ne eroavat toisistaan tunnelmallisesti ja visuaalisesti synnyttäen tulkinnallista variaatiota. Korostan teosten analyysissä niiden visuaalisia ja auditiivisia valintoja. Teosten analyysissä asetan pienemmäksi tulkinnankohdeeksi niissä esiintyvät hahmot ja muun materiaalin, joka kantaa Kalevalan narratiivia. Tavoitteeni visuaalisten Kalevala-aiheisten teosten tulkinnassa on löytää temaattisia ja visuaalisia yhteneväisyyksiä kuin myös eroavaisuuksia. Anita Sepän mukaan visuaalisen kulttuurin tutkimuksessa tuotanto, visuaalisuus (representaatio), tekniikka ja vastaanotto voidaan liittää kaikenlaisten visuaalisten teknologioiden kulttuuriseen analyysiin ei ainoastaan taideteosten tekemisen välineisiin (Seppä 2012, 14). On siis mahdollista, että teosten tulkinnan tuloksia voidaan myös käyttää Kalevala-vaikutelman visualisoinnissa.

Kansanrunoutta on visualisoitu jo ennen Kalevalan julkaisua. Vuonna 1814 Väinämöinen visualisoitiin ensimmäistä kertaa Erik Cainbergin toimesta kohokuva veistoksen muodossa Turun akatemiatalon juhlasaliin. *Väinämöisen Soitto* -teos luotiin kansanrunojen sanojen pohjalta ja sen visuaaliset esikuvat

ovat peräisin antiikin kuvamaailmasta. (Ojanperä 2009, 12; Ylimartimo 2015 16). Teos kuvastaa kanteletta soittavaa Väinämöistä.

Kareliaani Akseli Gallen-Kallela on yksi Suomen tunnetuimmista Kalevalan kuvittajista (Ylimartimo 2015). Gallen-Kallelan keskeisiä teoksia ovat; *Sammon puolustus* (1896), *Kullervon Kirous* (1899), *Sammon taonta* (1893) ja *Lemminkäisen äiti* (1897). Myös Gallen-Kallela löysi inspiraation työlleen Karjalasta. Gallen-Kallelan Kalevala-teosten menestys perustuu taiteilijan loistavaan sommitteluun, selviin ääriivoihin ja väkevään tunneilmaisuuun (Itkonen 2009, 128–131). Gallen-Kallelan kuvien realismissa esiintyvät, värit, sävyt ja valaistus luovat tunnistettavan tyylin.

Akseli Gallen-Kallelan opettajan Sigfrid August Keinäsen (1841–1914) taiteessa yhdistyi realistinen kansan kuvaus ja etnografiseen autenttisuuteen pyrkivä kalevalaisuus (Ylimartimo 2015, 37). Keinänen nojaa töissään karjalaisuuden ja kalevalaisuuden yhtenäiseen suhteeseen, niin kuin Lönnrotkin. 1870-luvulta lähtien Keinänen kulki Karjalan kannaksella keräämässä kansallistieteellistä aineistoa, mitä hän hyödynsi taiteessaan. Hänen taiteessaan näkyvät Suomen luonnonmukaiset maisemat ja myös hienovaraista mystiikkaa. (Ylimartimo 2015, 37). Keinäsen *Väinämöinen ja Aino* (1896) teoksen tarina sijoittuu luonnon keskellä. Luonto on visualisoitu kauniisti kirkkaan vihreillä sävyillä auringon valaisemana. Maisema on elävä ja sen keskellä juttelevat Väinämöinen ja Aino. Runo sijoittuu Kalevalan 3–5 runoihin.

Kalevalan inspiroimassa taiteessa luonto esiintyy toistuvasti. Tapahtumat sijoittuvat muinaiseen aikaan, missä ei ole nyky maailman teknologiaa. Muinaisuus ja luonto synnyttävät yhteistyöllä mystisen ilmapiirin. Vaikka luonto olisi puettu vaaleaan tai tummaan sävyyn, mystinen ilmapiiri säilyisi. *Lemminkäisen äiti* eroaa muista teoksista synkkyydellään väriavaruutensa vuoksi. Kuvan päävärit ovat tumman harmaa, musta ja punainen. Kaikki värit symboloivat kuolemaa. Punaisen värin symboliikka kuvan kontekstissa voidaan tulkita rakkaan kuolemaa symboloivana. Kuva on latautunut mystiikasta ja menetyksen tunteesta. Teoksessa kuolemaa on symboloitu joen vierellä olevilla pääkallioilla. Tunnelma spektrin toisessa päässä on Keinäsen tuotanto.

Keinäsen taide on arkisempaa entä Gallen-Kallelan, mutta siitä huolimatta siinä on mystiikan tuntua. Jos tulkinnasta sivutetaan hahmot, varsinaista Kalevala-vaikutelmaa on hankala hahmottaa.

4.3 Kalevala elokuvissa

Tarkastelemalla Kalevalasta pohjautuvaa elokuvatuotantoa voimme havainnoida Kalevala-vaikutelmaa ja miten se on sidoksissa audiovisuaaliseen tarinankerrontaan. Kalevalan tarinaa ja symboliikkaa on tulkittu eriävin lopputuloksin, esimerkiksi Jari Halosen elokuvassa *Kalevala: Uusi Aika* (2013). Halonen otti merkittäviä tulkinnallisia vapauksia ja perusteli ne oman tutkimuksensa pohjalta elokuvan muodossa. Halosen mukaan elokuva kuvastaa ”oikeaa” Kalevalaa, eikä ruotsinkielisen vähemmistön sensuroimaa ja muuttamaa teosta. (Nummelin 2015, 81). Lähdekriittinen Kalevalan analysointi ilmeni radikaalisti erottuvana elokuvan tarinassa. Juonellisesti elokuva on täysin erilainen kuin lähteessään ja se on tehty lainaustyypin adaptaation mukaan. Elokuva visualisoi Kalevalaa lavasteilla ja asuvalinnoilla lähdemateriaaliin assosioivalla tavalla. Elokuvan tunnusmusiikki on sekoitus vanhaa ja nykyaikaa instrumenttivalinnoillaan.

Sampo (1959) on suomalaisten ja neuvostoliittolaisten yhteistyön avulla luotu adaptaatioelokuva. Elokuva sai ristiriitaisen arvostelun. Ainoastaan Väinämöisen näyttelijä oli suomalainen Urho Somersalmi (Nummelin 2025, 80). Elokuvan juoni oli sieluton ja pelkistetty, mihin vaikuttaa myös muinaisuskon ja mystiikan vajaa juonellinen ja visuaalinen edustus (Ylimartimo 2015, 21). Vahva vaikuttaja suomalaisen kansalliseepoksen pohjalta tehdyn elokuvan vastaanotossa oli antineuvostoliittolainen mentaliteetti. Kalevalan visualisointi elokuvassa on esimerkillistä. Elokuva kuvattiin Neuvostoliitossa ja Suomessa mm. Koliilla ja Kuusamossa. (Elokuvauutiset 2025). Teosten välinen luontoympäristö synnyttää kansallisuuden tuntua ja assosiaatiota Kalevalaan. Elokuvassa esiintyy myös visuaalisia lähdeviittauksia kuvataiteeseen. Arvostelujen perusteella *Sampo* on Kalevalan visuaalisesti onnistunein reinkarnaatio tähän mennessä. (Elokuvauutiset 2025; Elitisti 2025.)

Antti. A. Jokisen ohjaama *Kullervon Tarina* (2026) (ei vielä julkaistu) on uusi Kalevalaan pohjautuva elokuva. Elokuva pohjautuu J. R. R. Tolkienin *Kullervon tarinaan*, mikä on Kalevalan pohjalta tehty mukaelma (WSOY.fi 24.4). Elokuvan traileri on latautunut kalevalahengellä. Trailerissa kuullaan mystiikan säväyttämää vokalisaatiota runolausunnan muodossa. Elokuvan ympäristö on kuvattu kokonaan Suomessa Pohjois-Karjalassa.

Havainnointien pohjalta on selvää, ettei Kalevala-vaikutelmaa voida rakentaa ainoastaan yksinkertaisilla visuaalisenkerronnan menetelmillä, kuten värin tai tekniikan käytöllä. Teos tarvitsee tarinallisen yhteyden, kuten hahmon tai tapahtuman, mitä voidaan korostaa audiovisuaalisesti. Kalevala-vaikutelma syntyy tarinan motivoimasta kokonaisuudesta, mikä yhdistää eri visuaalisia tai auditiivisia kerronnan piirteitä.

4.4 Kalevala nykyajan kuvataiteessa

Elokuvien lisäksi Kalevalan vaikutteita voi nähdä myös koruissa, veistoksissa, installaatioissa, sarjakuvissa, graffiteissa ja levyjen kansitaiteessa. (Anttonen 1999; Piela 2008.) Kalevalan tunnistettavuuden ansiosta sitä voidaan käyttää monipuolisesti markkinoinnissa visuaalisten ja auditiivisten tarinaviittauksien muodossa. Tarinat omaavat teemoja ja symbolisia arvoja, joita voidaan käyttää voimavarana markkinoitavan tuotteen esille tuonnissa. Folk metalliyhtyeen Korpiklaani – *Manala* (2012) albumin kannessa esiintyy yhtyeen maskotti Vaari, joka edustaa Väinämöistä. Vaaria pukee sinivalkoinen kalotti ja hän soittaa rumpua Tuonelan joutsenelle. Kuva viittaa Kalevalan 16:sta runoon, missä Väinämöinen matkustaa Tuonelaan, paikkaan mikä tunnetaan myös Manalana. (Kaski 2015, 7.) Manala ja Tuonelan joutsen ovat peräisin muinaisuskosta ja molemmat kantavat kuoleman teemaa. Manala on kuolleiden valtakunta ja jos Tuonelan Joutsenen tappaa, myös itse metsästäjä kuolee. Alkuperäinen tarina on tunneilmalsultaan hyvin synkkä ja se omaa kuoleman teemaa. Albumin kannessa yhtye lainasi Kalevalan 16:sta runoa ja yhdisti siihen omia arvojaan. Tulkitsen kuvan edustavan elämän ja kuoleman harmoniaa. Toisin kuin

Lemminkäinen Vaari ei metsästä tai pyri tappamaan, vaan sen sijaan soittaa joutsenelle kuoleman valtakunnassa.

Kalevala esiintyy myös suomalaisessa korutaiteessa. Kaikista koruvalmistajista tunnetuin Kalevala Koru Oy aloitti korujen valmistuksen ja myynnin vuonna 1937 ja se jatkaa toimintaansa vielä tänäkin päivänä. Kalevala koru sai alkunsa Elsa Heperorannan johdattamana. Elsa halusi vahvistaa suomalaistan kansanidentiteettiä ja tuoda arvoa Kalevalan naisille pystyttämällä patsaan Helsinkiin. Hanke, joka rahoitettiin myymällä koruja. (Laatukoru 2025.) Kalevala Oy:n korut jäljittelevät muotoilultaan rauta-ajalta löydettyjä koruja ja niihin on liitetty Kalevalan symboliikkaa. (Anttonen & Kuusi 1999). Kalevala Oy:n korut ovat yhdistelmä vanhaa ja nykyistä kulttuuria, joka vahvistaa suomalaista kansallisidentiteettiä.

5 Musiikkia Kalevalasta

5.1 Kalevala nykyajan musiikissa

Kalevalalla on vahva asema suomalaisen musiikin vaikuttajana kansanmusiikista sinfoniseen ja nykypäivän populaarimusiikkiin (Kuusi & Anttonen 1999; Aho 1985). Kalevalan laajan intertekstuaalisen luonteen ansiosta Kalevala-vaikutelman tulkinta ja havainnointi on monimuotoista. Tarkastelen luvussa, kuinka Kalevala-vaikutelmaa ylläpidetään musiikissa.

Kalevalan vaikutteita on hyödynnetty ensimmäistä kertaa Axel Ingeliuksen toimesta neliosaisessa sinfoniassa (1847), jonka scherzo-osa on kirjoitettu *Kalevala runosävelmässä* esiintyvään 5/4 sävellajiin (Anttonen Kuusi 1999, 186). Kansanrunon sävellajin avulla voidaan säilyttää yhteys Kalevalassa ja kansanrunoudessa esiintyvään runolaulantaan ja lyriikan runomittaan. Jean Sibelius lähestyi omassa sävellystyössään Kalevalaa eri tavalla kuin Ingelius. Sibeliuksen ensimmäinen Kalevala-aiheinen sävellys oli 5-osainen soitin- ja vokaaliteos *Kullervo* (1892). Nykyisin teos tunnetaan nimellä Kullervo-sinfonia.

Teoksessa on havaittavissa runolaulun vaikutusta tematiikassa ja lyriikan kalevalamitan asettelussa (Anttonen 1999,187). Sibeliuksen teoksen ja Kalevalan yhteys säilyy epäaineellisena. Suoran assosioinnin Kalevalaan synnyttää *Kullervo* nimi (Anttonen 1999, 257–278).

Pehr Henrik Nordgrein teos *Taivaanvalot* (1985) heijastaa Kalevalan maailmaa tunnelmallisesti ja temaattisesti, mutta sille ei voi asettaa yhden runon esikuvaa. Teoksessa käytetään kansanmusiikissa esiintyviä soittimia: pukinsarvi, ruokopilli, tuohihuilu, suhituspuu, lepenälauta, shamaanirumpu, kantele, ja jouhikko. (Anttonen 1999, 190). Kantele esiintyy myös Kalevalan runoissa 40–44 ja se on tärkeä, sekä symbolinen osa tarinaa (Kaski 2015, 10). Muinaiset kansansoittimet ja erityisesti kantele jakavat saman itämerensuomalaisten kulttuurillisen ja historiallisen syntyperän kuin Kalevala. Suomalaisessa runoperinteessä soittimilla säestettiin runolauluja.

Säveltäjät löysivät Kalevala-vaikutelman Karjalan ja muinaissuomen kulttuurillisista vaikutteista. Karjalankulttuuri, jonka päälle Kalevala on rakennettu, omaa rikkaan musiikillisen perinnetietouden kansansoittimien ja runomitan muodossa. Taiteen kielenä musiikki on vaikeammin hahmoteltavissa kuin kuvataide, on kuitenkin selkeää, että myös musiikki voi sisältää Kalevala-vaikutelman. (Oramo 2021.)

5.2 Kalevalamitta ja runolaulu

Itämerensuomalaisen kansanrunouden runolausunnassa ja -laulannassa yksi ominaispiirre on siinä käytetty runomitta. Lönnrot asetti kaikki keräämänsä runot samaan runomittaan. Kalevalan ilmestymisen jälkeen siinä käytettyä runomittaa kutsutaan myös nimellä kalevalamitta. (Oramo 2021.) Kalevalamitta on nelipolvinen trokee. Runon yhteen säkeeseen mahtuu yleisesti 8 tavua, toisinaan myös 9 tai 10 tavua. Sanojen painotus tapahtuu parittomilla luvuilla. Runomitan ansiosta runot olivat helpommin muistettavissa ja sitä mukaan dokumentoitavissa seuraaville sukupolville ja lopulta Kalevalan sivuille. (Anttonen 1999, 21.)

Kalevalamitan runolaulannan esittämisen yhteyteen ei ole vakiintunutta melodiaa, mutta yleisesti sitä kuullaan *Kalevala runosävelmän* kanssa. Kalevalaisen runosävelmän perustyyppinä Suomessa yleistyi viisi-iskuinen sävelmä 5/4 kuin myös 3/4 ja 4/4 sävellaji. (Oramo 2021.) Vanhakantaista runosäettä säestettiin myös kanteleella ja jouhikolla (Anttonen 1999, 21). Runosävelmästä on olemassa useita melodisia muunnoksia ja variaatioita (Anttonen 1999, 22). *Kalevala runosävelmä* vakiintui sävellystyyppin nimeksi Kalevalan julkaisun jälkeen. Ennen kansalliseepoksen syntyä *Kalevala runosävelmä* tunnettiin laulutapana eikä sävellyksenä. *Kalevala runosävelmä* tunnetaan yleisemmin monen kehtolaulun melodiana, jonka lyriikka on kirjoitettu kalevalamittaan.

Tuu, Tuu, Tupakkarulla on vain yksi sanoitusmuunnoksista, joita esitetään *Kalevala runosävelmän* säestämänä. Kehtolaulusta on useita muutoksia, mitkä vaihtelevat alueittain. *Kalevala runosävelmä* -nimellä tunnettu runosävelmä ja kalevalamitta ovat kulttuurillisesti tärkeä osa Suomalaisuutta. Runous on tiedostamaton osa kansanperinnettä ja suomalaista kasvatusta. Melodia, mikä on saanut alkunsa tutkijoiden arvioinnin mukaan rauta-ajan muinaissuomesta loitsuna, jatkaa elämänsä kehtolauluna tänäkin päivänä. (Oramo 2021.) Perinnesoittimien, runomitan ja runolaulannan käyttö musiikissa synnyttää muinaisen ja mytologisen ilmapiirin teosten tunnelmassa ja tarinassa. Itämerensuomainen kansanperinteen vaikutteet ovat osa Kalevalan syntyperää ja luonnollinen tapa Kalevala-vaikutelman luomisessa. Kalevala-vaikutelma muodostuu siis osittain muinaisen kulttuurin vaikutteista. Kalevalan tarinan maailma on muinainen ja sen kulttuurilliset taustat sijoittuvat muinaiseen historiallisiin ajanjaksoihin rauta- ja keskiajalle (Oramo 2021). Havainnon pohjalta voidaan todeta, että tärkeä osa Kalevala-vaikutelmaa on muinaisuus ja mytologia.

5.3 Kalevala nykyajan musiikissa

Kalevala inspiroi muusikoita vielä tänäkin päivänä. Erityisesti metallimusiikissa Kalevalan tarina jatkaa elämäänsä sovituksina ja inspiraation lähteenä (Mäkinen 2016). Amorfis-yhtyeen *Tales from the Thousands Lakes* (1994) albumin kuudes kappale *Drowned maid* viittaa nimellään Kalevalan neljänteen runoon. Yhtyeen monet albumit ja kappaleet lainaavat Kalevalan tarinan osuuksia. Yhtyeen sanoittajan Pekka Kainulaisen mukaan Kalevalan sanat sopivat yhtyeen musiikkiin tunneilmaisuun Kalevalan runouden laajan tunnespektrin ansiosta (Heikura & Kumpula 2016.) Tarinalainausten lisäksi yhteen kappaleiden sanoituksissa on käytetty myös Kalevalamittaa. Samaa tarinalainausten ja Kalevalamitan käyttöä esiintyy myös muiden musiikkiyhtyeiden käytössä, kuten Ensiferum – Old man (2001) ja Korpiklaani – Rauta (2012) (Mäkinen 2016.) Kalevalan vaikutteet eivät rajoitu ainoastaan yhteen musiikin genreen, myös Karjalainen folk yhtye Värttinä jakaa samoja kulttuurillisia juuria Kalevalan kanssa. Värttinän musiikin instrumentaalinen osuus koostuu kansanperinteen soittimista, kuten jouhikko, kantele, huiluista ja lyömäsoittimista. Yhtyneen kappaleiden sanoituksessa ja lauluosuudessa käytetään itämerensuomaisen kansanperinteen runolaulanta muotoa kuin myös Kalevalalle ominaisia sanavalintoja kuten *alenevi*, *alittelen* ja *mielehistä*. (Varttinä 2020.)

Kalevalan vaikutus ei rajoitu ainoastaan edellä mainittuihin intertekstuaalisiin aineistoihin (4.4–5.2), mutta on kuitenkin havaittavissa, että Kalevalla on korostunut tunnettavuus juuri näissä aihepiireissä. Uskon että Kalevalan hyödyntäminen korutaiteessa, kuin myös metalli- ja folkmusiikissa juontuu siitä, että Kalevalan semioottiset arvot resonoivat näiden teosten arvomaailman kuvallisten ja esteettisten konventioiden kanssa joihin mytologiset elementit ovat kytkeytyneet.

6 Adaptaatio

Lyhytelokuvan käsikirjoitus käyttää lähdetarinanaan Kalevalan neljättä runoa (liite 1). Adaptaatio on monitasoinen ja epälineaaraisesti etenevä prosessi.

Toimeksianto lyhytelokuva-adaptaation tarina-asettelun kompensoimiseksi tärkein adaptaation vaihe oli lähdemateriaalin tulkinta. Adaptaatio on Linda Hutcheonin mukaan:

Kirjasta elokuvaksi adaptaatiossa tulkitaan, konseptoidaan, yksinkertaistetaan, mutta myös ekstrapoloidaan eli johdatetaan alkuperäisen tarinan elementtejä ja laajennetaan niitä uusiin suuntiin loogisen ja esteettisen motiivin avulla, vaikka kyseiset elementit eivät eksplisiittisesti esiinny alkuperäisessä lähteessä (Hutcheon 2006, 3).

Adaptaatioon sisäistetään myös Kalevalan muun intertekstuaalisten aineistojen tulkinnan tulokset. Intertekstuaalinen luenta on olennainen osa audiovisuaalista adaptaatiota (Seppä 2012). Seuraamalla Hutcheonin adaptaatiomääritelmää lähderunon tarinan piirteitä voidaan ekstrapoloida eli johdattaa ja laajentaa adaptaatiolyhytelokuvaan tavoin, joka seuraa esteettistä motiivia.

Ekstrapolointia voidaan siis käyttää visuaalisten ja auditivisten esille tuonnin perusteluna. Käsittelen ekstrapolointia sisällönanalyysin yhteydessä esimerkillä luvussa 7.1.1.

Opinnäytetyö keskittyy ainoastaan Kalevalan piirteisiin, mitkä voidaan ilmaista audiovisuaalisesti. Lyhytelokuvan audiovisuaalisen toteutuksen mahdollisuudet havainnoidaan lähdetarinan diegeettisten ja ei-diegeettisten elementtien pohjalta (Seger 1992, 72). Adaptaation käsikirjoitus luodaan Kalevalan neljännen runon tulkinnan pohjalta. Tarinan ydinpiirteet ja teemat löydetään havainnoimalla lähdeteoksen hahmoja, tarinaa ja maailmaa (Seger 1992, 78–82). Käsikirjoitus toimii koko tuotannon pohjana, vaikuttaen kuvaustyyliin, väreihin, valaistukseen ja leikkaukseen. Adaptaation muunnosprosessi seuraa tilaajan toiveita, mutta ennen kaikkea adaptoijan tulkintaa yksilönä (Ylimartimo 2015, 17).

Seuraamalla Dudley Andrew adaptaation kategorisointia lyhytelokuvan adaptaatiotyyppi määritettiin lainaavaksi adaptaatioksi (Andrew 1984, 12). Lainautyyppiä kutsutaan myös vapaaksi tai löyhäksi adaptaatioksi. Lainaus ei seuraa lähdetään uskollisesti vaan se lainaa lähdetarinan osia, kuten teemoja ja hahmoja ja ilmaisee ne oman tulkintansa mukaan (Andrew 1984, 98). Adaptaatiotyypillä on täysvaltainen vaikutus lyhytelokuvan audiovisuaaliseen

toteutukseen. Seuraamalla lainaustyyppin mallia asetamme lyhytelokuva-adaptaatiolle rajoituksia, joiden avulla laaditaan käsikirjoitus ja tarinallinen kokonaisuus.

Elintärkeä osa adaptaation käsikirjoittamisessa on alkuperäisen teoksen tulkinta (Andrews 1984, 98). Adaptaation ydinrakenteellinen komponentti on tulkinnallinen kysymys; modernisoitu Kalevala – Millainen Kalevalan neljäs runo olisi, jos se tapahtuisi nykypäivänä? Kysymys luo tarinan asetelman, minkä avulla käsikirjoitusta laaditaan. (Seppä 2012, 216–229; Seger 1999, 77–82.) Käsikirjoittaja havainnoi lähderunoa tarina-asettelulla ja tulkinnallisilla kysymyksellä (Seger 1992, 79). Kysymykset auttavat havainnollistamaan audiovisuaalista tarinankerrontaa. Visuaalisen ja auditiivisen toteutuksen kannalta oleellisia ovat kaikki lähdetarinan näkyvät ja kuuluvat diegeettiset elementit, millä voidaan vaikuttaa kohtauksen sisältöön ja tunnelmaan. Eadiegeettiset audiovisuaalisen kerronnan mahdollisuudet tulkitaan hahmoista ja tarinasta. Tuotannollisen yhdenmukaisuuden ja Kalevala-vaikutelman säilyttämiseksi lähderunon ydinpiirteitä havainnoidaan käsikirjoitukseen ydinteemoilla, mitä esiintyy myös Kalevalan tarinassa. Ydinpiirteitä tulkitaan audiovisuaalisen toteutuksen näkökulmasta ja tulkinta konkretisoituu käsikirjoituksessa, joka välitetään ohjaajalle, kuvaajalle, äänisuunnittelijalle ja säveltäjälle. (Hutcheon 2006; Andrews 1984.)

7 Haarautuvien oksien alla adaptaatio

7.1 Käsikirjoitus

7.1.1 Idean konseptointi

Lyhytelokuvan tuotannot aloitettiin vuonna 2021 yhteistyössä toimeksiantajan, Karelia-ammattikorkeakoulun Kalevala-hankkeen kanssa. Toimin lyhytelokuvan käsikirjoittajana ja ohjaajana. Susanna Hiiri toimi lyhytelokuvan tuottajana. Timo

Rui edusti Kalevala-hanketta. Toimeksiantajan toive oli luoda nykyaikaan sijoittuva Kalevalahenkinen lyhytelokuva. Lyhytelokuvaa käytetään osana Kalevala-hankkeen mainontaa.

Tuotannon suurin haaste oli Kalevala-vaikutelman ylläpitäminen adaptaation nykyaikaisessa tarinan asettelussa. Ratkaisimme haasteen adaptaatioasettelulla, mikä tukee modernisoitua tarinan asettelua ja Kalevala-vaikutelmaa. Yhteistyössä toimeksiantajan kanssa päätimme, ettei lyhytelokuva seuraisi lähderunoa uskollisesti. Lyhytelokuva tulisi lainaamaan ainoastaan lähderunon tarinaa ja hahmoja. Kalevala-vaikutelman ylläpitämiseksi korostaisimme Kalevalaan assosioitavia piirteitä, mitä voimme tuoda esiin audiovisuaalisin keinoin lyhytelokuvassa. Kalevala lainaustyypin adaptaatio lähteenä synnyttää luonnollisia ja johdannaisia teemoja, jota käytetään idean konkretisoimiseen, luomiseen ja esittämiseen.

Tutustuimme tuottajan kanssa Kalevalaan ja sen muuhun intertekstuaaliseen aineistoon. Aiheeseen tutustuminen auttoi hahmottamaan Kalevala-vaikutelmaa konseptointi vaiheessa ja löytämään lähdetarinan adaptaatiolle. Kalevalan 3,4 ja 5. runot synnyttivät idean lyhytelokuvan tarinalle. Idean pohjalta luotiin lyhytelokuvan *logline* ja *synopsis*, jota käytettiin idean esittelynä toimeksiantajalle (Hutcheon 2006, 3). Synopsis on tarinan tiivistelmä alusta loppuun ja sen tarkoitus on tarinan ja ydinpiirteiden konseptointi. Lyhytelokuvan tarinaa demonstroitiin myös kuvilla, teemoilla ja hahmokuvauksilla ja musiikkikappaleilla. Teemoilla työskentely ja demonstrointi varmistaa sen, että adaptaation idea säilyy johdonmukaisena (Seger 1992, 14). Konseptoinnin prosessin on tarkoitus havainnollistaa, selkeyttää, yhtenäistää ja potentiaalisesti synnyttää ideoita toimeksiantajan ja tuotannon välillä. Konseptointia jatketaan siihen asti, että tarinan ydinpiirteet ovat selkeitä kaikille osapuolille – tarinan alku-, keski- ja loppuosa (Seger 1992, 82). Ennen lopullisen käsikirjoituksen luomista lyhytelokuvalla asetettiin budjetilliset ja tuotannolliset rajat, sekä aikataulu. Rajat selkeyttävät ja nopeuttavat lyhytelokuvan tuotannollisia ja tarinallisia realiteetteja suunnittelu- ja käsikirjoitusvaiheessa.

7.1.2 Premissi

Tarinan konseptoinnissa tarinan juonesta luodaan lyhytkuvaus, jota kutsutaan premissiksi. Premissi on lyhyt tarinan yleiskuvaus, jonka avulla tarinan oleelliset ominaisuudet voidaan helposti ilmaista toimeksiantajalle ja muille mukana toimijoille. (Vacklin & Rosenvall 2015, 296.)

Haarautuvien Oksien Alla premissi: Haarautuvien Oksien Alla on perhedraama. Tarinan päähenkilö Jouni kokee opittujen ja vanhojen arvojen ristiriidan ajautuessaan riitaan siskonsa kanssa. Riita synnyttää kasvutarinan, missä vanhat ja uudet arvot kohtaavat.

Lyhytelokuvan premissi oli jatkuvan muutoksen kohteena. Toistuva lähdemateriaalin tarkastelu synnytti uusia tarinallisia, kuin elokuvailmaisuun sidonnaisia ideoita. Lopullinen lyhytelokuva on kokonaisuus, joka muodostui kaikkien löydettyjen ideoiden pohjalta.

7.1.3 Synopsis

Jouni yrittää olla perheensä pää perinteisen miehen mallin mukaan isänsä lähdettyä pois kuvioista. Aino, Jounin sisko on rakastunut Väinöön, kenestä Jouni ei pidä. Hän ei näe Väinöä sopivaksi Ainolle ja kieltää Ainoa tapaamasta Väinöä. Jounin kehotuksista huolimatta Aino ei aio muuttaa mieltään. Jouni ja Aino ajautuvat riitaan, mikä toimii laukaisevana tekijänä Jounin sisäiselle konfliktille. Jouni katuuko tekojaan ja haluaa hyvittää ne. Hän lähtee metsään etsimään Ainolle tärkeää korua, minkä Jouni itse heitti riidan aikana. Jouni on epätoivoinen eikä tiedä, mitä tehdä etsittyään korua. Metsä ja yön synkkyys vievät Jounin matkalle syvälle itseensä.

Jouni näkee surullisen Aion, joka kävelee kohti järveä kuuntelematta Jounin epätoivoisia pyyntöjä. Hetken kuluttua Aino katoaa ja Jouni kuulee jonkun lähestyvän. Se on Jounin isä. Isä kurittaa Jounia sanoillaan, mikä saa Jounin muistamaan hetken lapsuudestaan. Hetkessä isä epäilee Jounin äitiä pettämisestä ja yrittää saada Jounia vahvistamaan epäilyksensä. Jouni

kuitenkin onnistuu näkemään isänsä harhaluulojen läpi ja vastaa kysymykseen aggressiolla. Jouni näkee isänsä todellisen minän. Isä on rikkinäinen, huonon itsetunnon omaava henkilö, joka nostaa itseänsä esille hyvän miehen arvojen varjolla. Jouni ymmärtää, että isän arvot ovat vääriä ja vanhanaikaisia. Hän myös näkee, ettei hänen tarvitse seurata poikana isänsä jalanjälkiä vaan hän itse voi määrittää suuntansa. Ymmärryksen jälkeen Jouni hyväksyy itsensä ja isänsä. Hän ottaa korun taskustaan ja menee pyytämään anteeksi äidiltään ja siskoltaan.

7.1.4 Treatment

Treatment on käsikirjoituksen vapaa selostus, mikä huomioi myös tarinan diegeettisiä ja ei-diegeettisiä visuaalisia piirteitä (Bacon 2002). Treatmenttiin sisällytetään kaikki tarinan elementit, mitkä käsikirjoittaja kokee tarpeelliseksi.

Aamupäivällä Jouni saapuu rantaan ja näkee Ainon odottamassa häntä. Jouni yrittää puhua Ainolle, mutta puheen peittää veden lotina. –”Aino” Aino kääntyy kohti järveä ja lähtee kävelemään sitä kohti. Sumu sakenee Jounin ympärillä. Hän yrittää nostaa Jalkojaan, mutta ne ovat jumissa sumun alla. Jouni yrittää huutaa Ainon perään, mutta Aino ei vastaa (*Haarautuvien Oksien Alla treatment*).

Käsikirjoituksen treatment vaiheessa voidaan suunnitella Kalevala-vaikutelman audiovisuaalista toteutusta sidonnaisena adaptaation tarinaan. Lainauksen kohtaaminen tapahtuu sumuisen järven rannalla aamupäivän aikaan. Kohtauksen tapahtuma viittaa Kalevalan neljänteen runoon. Kohtauksessa esiintyvä maisema muistuttaa esteettiseltä asettelultaan Keinäsen *Aino meren rannalla* teosta (1906). Keinäsen teos on myös tehty Kalevalan neljännen runon pohjalta. Viittaus toiseen Kalevala-aiheiseen teokseen, mikä jakaa inspiraation lähteen voidaan käyttää yhtenä Kalevala-vaikutelman ylläpidon keinona.

7.2 Lyhytelokuva-adaptaation muutokset

7.2.1 Runon ja lyhytelokuvan väliset erot

Adaptaatiossa Jouni rinnastaa runon Joukahaista. Alkuperäisessä runossa Joukahainen on ylimielinen, kunnianhimoinen ja uhkarohkea miehenalku. Hän haluaa tunnustusta, mutta kyseenalaisista syistä. Hän on hahmo, joka ei vielä tiedä paikkaansa ja se tekee hänestä epävarman. Uhkarohkeus ajaa Joukahaisen haastamaan Väinämöisen, mutta hän päätyy häviämään. Henkensä säästämiseksi hän lupaa siskonsa Aino Väinämöisen vaimoksi. Lupauksen vuoksi Aino hukuttautuu ja Joukahainen lähtee kostoretkelle.

Lyhytelokuvan Jouni-hahmo on luotu alkuperäisen runon havaintojen pohjalta. Lyhytelokuvan Jouni peilaa runon Joukahaisen valintoja. Lyhytelokuvassa valinnat käännettiin nykyaikaan sopivaksi. Tässä asettelussa Jouni ei voi luvata Ainoa Väinön vaimoksi, mutta hän voi yrittää kieltää sen. Tällä tavalla voimme yhä säilyttää alkuperäisen runon valinnanvapauden teeman ja ydinhetken. Runo ja lyhytelokuva eroavat merkittävästi ratkaisultaan. Jouni löysi vastauksen sisältään. Runossa katuva Joukahainen sortuu koston ja hänen lopullinen osuutensa Kalevalan tarinassa jää abstraktiksi. (Kaski 2014, 6.) Lyhytelokuvan ja runon tarinat omaavat yhdistäviä juonellisia piirteitä. Hahmoilla on sama asettelu ja merkitys tarinassa. Ainoastaan Väinämöinen asetetaan pienempään rooliosuuteen lyhytelokuvassa ja isän rooli on nostettu taustahahmosta tarinan keskiöön.

Adaptaation käsikirjoitus luotiin lähdetarinan tulkinnan pohjalta. Tulkintaan käytettiin Linda Segerin adaptaatiomenetelmää ja Eskolan ja Suorannan sisällönanalyysiä. Käsikirjoitukseen sisällytettiin myös havainnot Kaleva-aineiston sisällönanalyysistä.

8 Lähdemateriaalin tulkinta

8.1 Sisällönanalyysi

8.1.1 Runolainauksen sisällönanalyysi

Opinnäytetyön toimeksiannossa hyödynnetään Kalevalan runojen 3, 4 ja 5 tulkintaa. Lähderunon tulkintaan käytettiin Linda Segerin menetelmää. Menetelmä havainnoi lähdetarinaa kysymyksillä, jotka luovat adaptaation rakennetta ja sisältöä (Seger 1992, 77–82). Lähderunon ja muiden Kalevalan runojen tulkintaan käytettiin myös sisällönanalyysia (Seppä 2012, 128). Sisällönanalyysin käyttö Kalevalan tulkinnessa helpottaa tunnistamaan sen ominaispiirteitä. Hyödyntämällä molempia menetelmiä lähderunon tulkinnessa luomme tarinallisen ja temaattisen kokonaisuuden. Runoista tulkitaan symboliikkaa, metaforia ja tarinan sisältöä. Sisällönanalyysi sopii erityisesti dokumenttien analysointiin (Tuomi & Sarajärvi, 2018 4.4). Sisällönanalyysi ei ole ainoa runojen analysoinnin menetelmä, mutta se tarjoaa selkeän systemaattisen viitekehyksen.

Yleinen sisällönanalyysimalli:

1. Päättää aineiston kiinnostuksen aihe.
2. Käy läpi aineisto. Erotta ja merkitse oleelliset asiat koodiston avulla.
3. Luokittele, teemoita tai tyyppitele aineisto.
4. Kirjoita yhteenveto. (Eskola & Suoranta 2014).

Analysoinnissa käytetään koodistoa, jonka henkilö voi määrittää itse tai noudattaa valmista koodistoa. Kalevalan neljännen runon sisällönanalyysissä esimerkiksi ympäristö ja tunteet voivat toimia koodistona – luonto ja suru. Koodiston tehtävät ovat 1. Ne ovat sisäänkirjoitettuja muistiinpanoja, 2. Jäsennetään tutkijan motiivin perusteella, 3. Ne toimivat tekstin kuvailun apuvälineenä, 4. Ne toimivat aineiston jäsennyksen testivälineenä sekä 5. Niiden avulla voidaan etsiä ja tarkistaa tekstin eri kohtia eli ne toimivat osoitteena. (Eskola & Suoranta 2014 luku 4.)

Kalevalan neljäs runo käsittelee Ainon hukuttautumista.

*Se oli surma nuoren neien,
Loppu kaunihin kanasen.
Kukas nyt sanan saatantahan,
Kieli-kerran kerrontahan
Neien kuuluhun kotihin,
Kaunihisen kartanohon?* (Kaski 2014, 37.)

Käytän runon lainausta tulkinnan esimerkkinä. Runoa käsitellään sisällönanalyysin mallia apuna käyttäen ja tutkimuskysymykseni on, mitä runossa tapahtuu ja mitkä ovat sen teemat.

Sisällönanalyysi:

1. *Se oli surma nuoren neien*; Runon kuvaava kieli ilmaisee surun hetkeä. Kuollut henkilö oli nuori nainen. *Loppu kaunihin kanasen*; Kana nimitys esiintyy usein Kalevalan runoudessa ja se kuvastaa hentoa ja puolustuskyvyttöä naista. *Kukas nyt sanan saatantahan, Kieli-kerran kerrontahan*; Aino ei enää ole viestin viejä tai keskustelija – Aino ei enää ole ja hän jätti jälkeensä tyhjyyden. *Neien kuuluhun kotihin, Kaunihisen kartanohon*; Aino ei enää palaa tai Aino olisi ansainnut parempaa.
2. Ryhmittely (koodiston luominen): Kuolema, menetys, tyhjiys, nuori, kaunis, viaton, suru, nainen
3. Abstraktio: Kuolema ja surun teemat.
4. Yhteenveto: Runolainauksen tarina käsittelee menetyksen kokemusta ja sen ylin teema on menetys, mitä tukevat surun, kuoleman ja tyhjyyden alateemat.

8.1.2 Sisällönanalyysin tulkinnan audiovisuaaliset mahdollisuudet

Sisällönanalyysin tulkinnan tuloksia voidaan ekstrapoloida osaksi audiovisuaalista kerrontaa, eli laajennamme tarinan piirteitä mitä ei eksplisiittisesti esiinny lähdetarinassa, mutta ne ovat esteettisesti ja loogisesti johdannaisia lähdetarinan kontekstissa (Hutcheon 2006, 3).

Runolainauksen teema on menetys ja sen yleinen tunnelma on melankolinen. Menetyksestä syntynyttä surua voidaan korostaa diegeettisesti tai ei-diegeettisesti. Sininen väri symboloi surua (Ylikarjula 2014). Sinistä väriä voidaan käyttää ympäristössä tai kuvatyylissä. Auditivisesti surua voidaan korostaa mollipainotteisen musiikin avulla. Tyhjiyttä voidaan korostaa myös hiljaisuudella haalealla värikkönaisuudella. Elokuvassa menetyksen kokenut hahmo voidaan tuoda esiin pienenä sommittelemalla hahmo pieneksi kauas paikoillaan olevasta kamerasta.

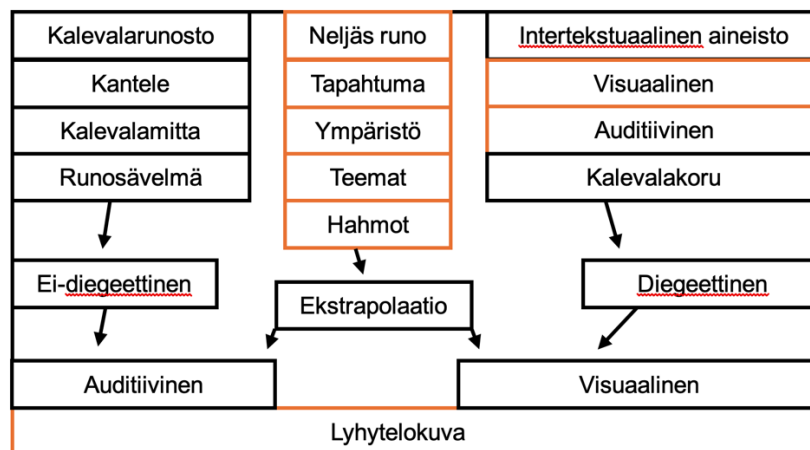
Kalevalan koko tarinaa voidaan tulkita sisällönanalyysin avulla. Prosessi olisi kuitenkin hyvin pitkä ja työläs. Ajan säästämiseksi sisällönanalyysiä

hyödynnetään ainoastaan teoksien tulkintaan missä Kalevalan runostoa käytetään lähteenä sekä luvuissa 4–5 esiintyviin teoksiin.

8.1.3 Kalevala-vaikutelman sisällönanalyysi ja yhteenveto

Sisällönanalyysillä tulkittiin tunnettuja Kalevala-aiheisia, mitä käsiteltiin myös opinnäytetyön aiemmissa luvuissa. Teoksia tulkittiin opinnäytetyön luvun 8 esimerkin mukaan. Aineisto koostuu seuraavista teoksista:

1. Kalevalan runot 3–5 (runo).
2. *Väinämöisen Soitto* (1814) (Kohokuvaveistos).
3. *Leminkäisen äiti* (1897) (Kuvataide).
4. *Aino meren rannalla* (1906) (Postikortti).
5. *Sampo* (1958) (Elokuva)
6. *Kalevala: Uusi-aika* (2013) (Elokuva)
7. *Kullervo sinfonia* (1892) (sinfonia)
8. *Tuu, tuu, tupakkarulla* (kehtolaulu).

Kuvio 2. Adaptaation Kalevala-vaikutelman rakentaminen.

Adaptaatio lyhytelokuvassa tehokkain tapa Kalevala-vaikutelman ylläpitoon on eri diegeettisten ja ei-diegeettisten viittauksien kerrostaminen. (Bacon 2000, 26–27.) (Kuvio 2) tietoa on mahdollista soveltaa mihin tahansa adaptaatioon.

M o d e r n i s o i n ti	Kalevalan vaikuttajat: Kansanrunous, muinaisuus, karjalaisuus ja Karjala.			E k s t r a p o l o i n t i
	Kalevalarunosto: Hahmot, tapahtumat, maailma, Kalevalamitta ja kantele.			
	Kalevalan neljäs runo			
	Hahmot: Aino, Joukahainen, Väinämöinen ja äiti.	Ympäristö: Merenranta, mökki ja metsä.	Tapahtumat: Aino hukuttautuu, vapauden riisto ja kuolema, kosto.	
	Neljännen runon teemat: Kuolema, ylliluonnollinen, mytologia, valinnan vapauden riisto, kosto, melankolia ja uudelleen syntyminen.			
	Kalevalan intertekstuaalinen aineisto ja taide.			
	Värien symboliikkaa, kansallismusiikin instrumentaaliset vaikutteet, kalevalamitta ja hahmojen representaatio.			
	Haarautuvien oksien alla käsikirjoitus			
	Auditiivisuus	Leikkaus	Visuaalinen	
	Musiikki, ääniefektit, <u>foley</u> , <u>psykoakustiset</u> tehosteet, subjektiivinen ääni ja <u>äänikerrostaminen</u> .	Rakenne ja rytmi.	Kuvakulma ja -koko, kompositio, sommittelu, kameran liike, värit, värimaailma, valo ja varjo.	
	Lyhytelokuva			
<u>Diegeettinen</u> : • Hahmojen nimet • Ympäristöt • Kalevalariipus • Vanha • <u>Foley</u> • Subjektiivinen ääni	Tunnelma: • Melankolinen • Mytologinen • Hyvä ja paha • Ylliluonnollinen	<u>Ei-diegeettinen</u> • Tunnuskappale • Värimaailma • Äänikerrostaminen		

Kuvio 3. Adaptaation Kalevala-vaikutelman ylläpito

Yhteenvedon Kalevala-vaikutelma muodostuu diegeettisistä ja ei-diegeettisistä tarinanosuuksista. Kalevalan hahmot, tapahtumat, esineet ja ympäristöt ovat diegeettistä materiaa, mitä lainaamalla voidaan ylläpitää Kalevala-vaikutelmaa uudessa tarinallisessa kontekstissa tarinaviittausten muodossa. Diegeettinen materia motivoi ei-diegeettistä materiaa, minkä vuoksi tarinaviittaus synnyttää adaptaatiossa Kalevalaan assosioitavia temaattisia yhteyksiä. Muinaisuus, mytologia, kuolema ja luonto ovat toistuvia teemoja, jota esiintyy Kalevalarunostossa. Taiteilijat visualisoivat näitä teemoja myös omassa

visuaalisissa ja auditiivisessa tuotannossaan. Lainaamalla tarinaviittauksia Kalevalarunostosta ja muusta aineistosta vahvistaa Kalevala-vaikutelmaa. Adaptaation muodon mukaan on mahdollista myös muuntaa lähdeaineiston diegeettinen materia ja muuntaa se ei-diegeettiseksi materiaksi adaptaatiossa. Havainnoin kuviossa 2 adaptaation Kalevala-vaikutelman ylläpitoa. Kuvion oranssiväri tarkoittaa teosten välisiä tarinaviittauksia. Nuolet havainnoivat adaptaation rakentumista. Kuviossa esiintyy ainoastaan materiaali mitä käytettiin adaptaatiossa.

9 Kalevala-vaikutelman ylläpito lyhytelokuvassa

9.1 Ekstrapolointi visuaaliseksi

9.1.1 Lainaaminen lähteestä

Adaptaation visuaalisen ja auditiivisen tunnelman motiivina käytetään Kalevalan neljättä runoa ja runon inspiroimia teoksia (liite 2). Runon tarina sisältää teemoja, jotka ekstrapoloitiin lyhytelokuvaan diegeettisesti ja ei-diegeettisesti viittauksina. Teemat syntyvät runon tarinan ydintapahtumista. Runon tarinan tapahtumien välillä vallitseva hahmoasettelu muunnetaan modernin asettelun arvoilla. Modernisoinnin arvot motivoivat adaptaation hahmojen valintoja, minkä vuoksi adaptaation ydintapahtumat kokevat myös kontekstuaalisen muutoksen (Liite 1).

Hyvä ja paha: valo ja pimeys ovat Kalevalan kaksi sisäistä voimaa, mitkä ohjaavat sen estetiikkaa. Vastakkainasettelu elää rauhan ja konfliktin välillä. Kalevala voi olla lämmin kesäpäivä, jolloin juhlietaan rakkautta tai sota, jossa taistellaan loitsuilla. Samaa tunneilmaisun kontrastia tavoitellaan myös lyhytelokuvan audiovisuaalisessa tarinankerronnassa.

9.1.2 Visuaalinen toteutus

Valon ja pimeyden kontrastia noudatettiin lyhytelokuvassa kahden tilan jaolla arjen ja ”toispuoleisen” välillä. Toispuoleisen maailman visuaalinen inspiraatio pohjautuu mytologiasta ja muinaisuskosta. Lemminkäisen äiti (1897) teoksessa visualisoidaan Tuonelan jokea, mikä virtaa kuolleiden valtakuntaan Manalaan. Manala, tuonela ja tuonelan joki visualisoidaan usein myyttisenä pimeyden tilana, mitä asuttaa ainoastaan kuolema. Kalevalan tarinakokonaisuudessa kuolema on yksi toistuvimmista teemoista, sillä runot 4, 14–15 käsittelevät kuolemaa ja menetystä. Myös Väinämöinen matkusti tuonelaan, mutta palaa sieltä elävänä. (Kaski 2015, 7.) Kuoleman ja mytologian teemaa, sekä tuonelan visuaalista estetiikkaa tavoiteltiin lyhytelokuvassa yön avulla. Jouni löytää itsensä sumuisessa metsässä missä hän kohtaa pelkonsa (kuva 1). Pimeyden käyttö valaistuksen keinona motivoi diegeettisiä, kuin myös diegeettisiä ilmaisun keinoja (Luku 9.2.1). Visuaalisena tehosteena sillä vedotaan ihmisen alkukantaiseen pelkoon tuntemattomasta. (Pirilä 2005, 130-140.)

Metsää kuvattiin myös päiväaikaan, minkä vuoksi se tuntui täysin eri tilalta. (Pirilä 2005, 131). Vastapainona mystiselle pimeydelle päivänvaloa käytettiin elokuvan arkisissa ja seesteisissä kohtauskokonaisuuksissa. Asettelu synnytti laajan tunneilmaisun skaalan rauhan ja hektisyyden välille. (Kuva 1).

Kuva 1. Jouni etsii siskoaan.

Lyhytelokuvassa käytettiin viittauksia lähderunon tapahtumien lainauksilla ja Kalevalan intertekstuaalisen aineiston avulla. Esimerkiksi lyhytelokuvassa Väinö

antaa Ainolle Kalevala-korun *Euran sydän* -malliston riipuksen. (Laatukoru 2025). Alkuperäisessä runossa koru ei esiinny. Lyhytelokuvassa riipus symboloi rakkautta. Tarinassa Väinö antaa riipuksen Ainolle, riipus minkä Jouni heittää pois – Jouni heittää pois Ainon rakkauden. Riipuksen avulla voidaan vahvistaa Kalevala-vaikutelmaa viittaamalla intertekstuaaliseen aineistoon. Kalevala Koru Oy on hyvin tunnettu suomalainen yritys ja nimensä ansiosta se on yhdistettävissä kansalliseepokseen (Anttonen & Kuusi 1999, 275).

9.1.3 Värimäärittely

Lyhytelokuvan kuvatyylin inspiraationa käytettiin Akseli Gallen-Kallelan Kalevala-aiheisia teoksia. *Lemminkäisen äiti* on tunnettu Kalevala-aiheinen teos, minkä vaikutteita käytettiin lyhytelokuvan kalevala-vaikutelman ylläpidossa. Lainaamalla Gallen-Kallelan *Lemminkäisen äiti* teoksen valaistusta, väripalettia ja sävyjä voitiin luoda teoksessa esiintyvä värimaailma lyhytelokuvaan käyttämällä Adobe Premieren Lumetri color -ominaisuutta (Kuva 2). Värimäärittely voidaan tallentaa pohjana, mitä voidaan käyttää esimäärittelyksenä muiden kohtauksien värimäärittelyssä – Lut (Look-up table). Lutin avulla värimäärittely säilyy yhtenäisenä lyhytelokuvan kaikissa kohtauksissa (Adobe 2025).

Kuva 2. Gallen-Kallela, A. (1897). *Lemminkäisen äiti*. Ateneumin taidemuseo, Helsingin taidemuseo.

Kuva 3. Ruokailukohtaus.

Lyhytelokuvan värimaailma pyrkii jäljittelemään *Lemminkäisen äiti* -teoksen väriavaruutta, mutta teknisten rajoitusten ja ei-diegeettisen luonteen vuoksi väreillä toteutettu viittaus lähteeseen jäi epäselväksi. Monet Gallen-Kallelan teokset sijoittuvat päiväsaikaan, kun taas suurin osa lyhytelokuvan kohtauksista kuvataan hämärässä.

9.1.4 Grafiikka

Lyhytelokuvan alussa käytetään vanhanaikaista fonttia. Otsikon tyyli omaa tyyllisiä ja symboloivia piirteitä Kalevalassa esiintyviin fontteihin. Sen päällä on myös puutekstuuri, joka sopii lyhytelokuvan nimen luontoteemaan. Fontin suunnitteli Eveliina Kämäräinen (Kuva 3). Hän suunnitteli otsikon Kalevalassa esiintyvien fonttien pohjalta ja yhdisti siihen luonnon mytologian teemaa. Otsikon harmahtavan ruskea väri symboloi vanhaa, tomua, katumusta ja epätoivoa (Ylikarjula 2014, 75).

Kuva 4. Lyhytelokuvan nimi.

Lyhytelokuvan lopputeksteissä käytettiin myös vanhanaikaista ja selkeää Times New Roman -fonttia. Fontti valittiin sen klassisen ulkoasun takia symboloimaan vanhan ja nykypäivän välistä suhdetta lopputeksteissä.

9.1.5 Ympäristökerronta

Lyhytelokuva kuvattiin keväällä vuonna 2022 Enossa. Kuvausalueet sijoitettiin Pohjois-Karjalaan Enon läheisyyteen. Eno sijoittuu Lönnrotin kulkemalle runonkeruureitille tai hyvin lähelle sitä. (Anttonen & Kuusi 1999, 23.) Merkittävä osa lyhytelokuvan kohtauksista kuvattiin yli 100-vuotiaassa mökissä. Mökki valittiin kuvauspaikaksi sen käytännöllisen sijainnin vuoksi ja se sopi karjalaiseen estetiikkaan ja kansanperinteen piirteisiin, jota nähtiin merkittävässä määrin edustettavan Kalevalassa ja Kalevalan inspiroimassa taiteessa. Lyhytelokuvassa mökkiä käytetään osana tarinan kerrontaa.

Kuvataiteessa Kalevala usein visualisoidaan muinaisena. Teknologia on viimeinen asia, mitä nähdään edustettavan Kalevalan maisemissa. (Ojanperä 2009, 15.) Lyhytelokuvassa jätimme kehityksen tuoman teknologian mahdollisimman pieneen arvoon. Verrattuna nykyaikaiseen kotiin lyhytelokuvan mökin estetiikka on vanhanaikainen, mutta ei muinainen. Mökissä kuvatussa kohtauskokonaisuudessa esiintyy puhelin, joka rikkoo kohtauksen ympäröivän rytmityksen. Kohtauksessa puhelin symboloi muutosta, joka syrjäyttää vanhan. Samaa uuden ja vanhan vastakkainasettelua esiintyy myös Kalevalassa. (Anttonen & Kuusi 1999, 108.) Lyhytelokuvan mökki on metsän ympäröimä ja vesistön läheisyydessä. Metsällä ja vedellä on symbolinen ja juonellinen merkitys Kalevalan maailmassa ja neljännessä runossa. Lyhytelokuvassa vedellä yritettiin luoda tarinaviittausta Ainon hukkumiseen, mutta kuvassa järveä tuskin erottaa. Kohtauskokonaisuuden visuaalinen estetiikka ja tunnelma päätyi muistuttamaan *Lemminkäisen äiti* teosta (1897).

9.2 Lyhytelokuvan äänet

9.2.1 Musiikki

Tunnussävelen *Tuu, Tuu, Tupakkarulla* -kappaletta käytetään havainnollistavana esimerkkinä äänen ja musiikin suunnittelussa. Lyhytelokuvan tunnusmusiikki *Jounin Muistot* sävellettiin lyhytelokuvaa varten Aleks Viitalan ja Eerikki Korpelan yhteisvoimin. Lyhytelokuvan tunnuslippale *Jounin Muistot* lainaa

kehtolaulun teemaa, 4/4-tahtilajia ja pentatonista asteikkoa. Kalevala-sävelmää kuultiin usein 5/4 tahtilajissa, mutta yksinkertaisemmat sovitukset soitettiin myös 4/4 tahtilajissa (Aho 1985, 118). Piirteiden lainaaminen ylläpitää assosiaatiota Kalevalaan ja palvelee lyhytelokuvan tunnelmaa. Kappaleen rytmi ohjaa myös kohtauksensa leikkauksen rytmitystä (Pirilä 2008, 78). Ohjaajana halusin tunnusmusiikin heijastavan lyhytelokuvan tarinaa, Kalevalaa ja ennen kaikkea Jounia. *Jounin Muistot* -kappaletta käytetään myös lyhytelokuvan jatkuvuuden ylläpidossa lyhyillä musikaalisilla variaatiokatkelmilla.

9.2.2 Äänisuunnittelu

Lyhytelokuvassa voidaan hyödyntää Kalevalasta löydettyjä vaikutteita äänisuunnittelussa ja musiikissa. Äänisuunnittelun avulla rakennetaan tunnelmia, teemoja ja kohtauksien välistä dynamiikkaa, mitkä tukevat tarinaa, sekä kalevala-vaikutelmaa. (Piela ym. 2008 82–94). Lyhytelokuvan muoto mahdollistaa audiovisuaalista tarinankerrontaa ja keinoja, mitä ei voida toteuttaa runomuodossa. Teemat ja hahmojen sisäiset tunteet voidaan ilmaista äänien ja musiikin avulla. Lyhytelokuva-adaptaatiossa äänisuunnittelu ja musiikki on Kalevalan mytologisen maailman inspiroimaa. Ääniefektit vahvistavat elokuvan maailman vaikutelmaa ja toimivat auditiivisina yksityiskohtina tarinan kerronnassa (Pirilä 2008). Lyhytelokuvan äänimaailma omaa inspiraationsa luontoon ja mytologiaan. Äänisuunnittelu seuraa kansallismusiikin ja mystiikan teemaa, mitä tuodaan esiin jouhikoilla, kielisoittimilla ja symbaaleilla i ja ei-diegeettisesti (Anttonen 1999, 190). Lyhytelokuvan ympäristöjä korostetaan luonnollisilla ympäristön diegeettisillä äänillä korostettuna ja olemattomana. Metsällä, vedellä ja pimeydellä on tärkeä symbolinen merkitys lähderunossa, mikä tuodaan esiin äänitehosteiden painotuksella.

Mytologiasta ammennettua tuntemattoman pelon tunnereaktiota tavoitellaan lyhytelokuvassa epäorgaanisella ja kaaoksen rytmittämien äänien sarjoina (Pirilä 2008). Kalevalan 4. runossa Aino hukuttautuu. Hetki on traaginen ja merkittävä tarinan kokonaisuudelle. Lyhytelokuvassa kohtaus toteutettiin unena jättäen tulkinnallisen mahdollisuuden katsojalle. Kohtauksessa Jouni näkee Ainon järven rannalla. Aino puhuu Jounille, mutta hänen äänensä peittää veden

lorina. Ääni täyttää tarinallisen merkityksen, mitä lyhytelokuvassa ei voida suoraan näyttää kuvana (Pirilä 2005). Kohtauksen lopussa Aino kävelee vettä kohti. Jouni vilkaisee hetkeksi muualle, minkä aikana Aino katoaa. Jouni näkee ainoastaan järven pimeydessä. Veden merkitys vaihtelee Kalevalassa, mutta usein se symboloi jonkin rajaa tai muutosta. Viittaus alkuperäiseen runon hetkeen hälvenee, mutta kohtausta säilyttää tarinallisen merkityksensä kokonaisuudessa. Lyhytelokuvassa hetki korostaa Jounin sisäistä konfliktia, kun taas lähderunossa se aloittaa Joukahaisen kostoretken (Kaski 2015, 45).

Lyhytelokuvan hahmot puhuvat alueelle paikallista Enon kylän murretta. Murteella vahvistetaan paikallista kansallisidentiteettiä. Kalevalan runoaineistoa kerättiin myös Pohjois-Karjalan alueella. Murteella on vaikutus Kalevalassa esiintyvään kieleen. Lyhytelokuvassa viittaus nojaa enemmän karjalaiseen identiteettiin kuin Kalevalaan.

10 Lyhytelokuvasta

Kalevalan ja lyhytelokuvan yhteyttä olisi voitu vahvistaa useammilla ja näkyvämmillä viittauksilla. Lyhytelokuvan tarinaan olisi voitu sisällyttää runoutta Kalevala-mitassa. Ajatus dialogin runomuodosta kävi mielessä, mutta se olisi voinut olla tyyllillisesti liian haastava sellaiselle, joka ei ole tottunut runouteen. Vastaavaa runollista dialogia kuullaan Sampo-elokuvassa (1959). Runollinen dialogityyli ainoastaan yhteen kohtaukseen sijoitettuna olisi voinut olla merkittävä ja yhdistävä viittaus Kalevalaan. Se ei olisi tyyllisestikään liian eroava muusta lyhytelokuvan tyylistä. Alun perin lyhytelokuvan musiikki oli tarkoitus soittaa kanteleella, mutta budjettimme ei riittänyt muusikon palkkaamiseen ja koronarajoitukset hankaloittivat muusikon löytämistä. Kansanmusiikissa esiintyviä soittimia ei useimmiten löydy äänen- ja musiikintuotanto-ohjelmista digitaalisina instrumentteina. Äänisuunnittelija teki luovia ratkaisuja äänien löytämiseksi. Kalevalan 4. runossa Väinämöinen laulaa Joukahaisen suohon (Anttonen 1999, 114). Lyhytelokuvassa Jouni jäi jumiin suolle. Suon visualisointi epäonnistui teknillisistä syistä ja viittaus jäi

abstraktiksi. Suolla piti olla suurempi merkitys lyhytelokuvassa, mutta se rajautui pois.

Haarautuvien Oksien Alla oli hyvin opettavainen ja merkittävä kokemus kaikille mukana olleille. Tuotanto tarjosi teknillisiä ja käytännöllisiä haasteita, joita osattiin kohdata joustuen ja tyyneydellä. Toimeksianto ja opinnäytetyö tekivät minusta paremman kirjoittajan akateemisessa ja luovassa työskentelyssä. Kalevalan havainnointi ja jäljittäminen sen ydinpiirteisiin asti osoittautui hyvin työlääksi, kuin myös haastavaksi. Prosessissa korostui tärkeäksi systemaattinen työskentely ja tekstin käsittely. Uskon kokemuksesta olevan minulle hyötyä erityisesti projekteissa, jotka pohjautuvat lähdemateriaalin kanssa työskentelyyn.

11 Pohdinta

Lyhytelokuvan tuotannon ajan pohdin, mitä kalevalahenkisyys tarkoittaa ja mikä sen merkitys on adaptaation kontekstissa. Imitaatioteoriaa tutkineen Platonin mukaan taiteen jäljentäminen on harhaanjohtava jäljennöksen jäljennös, kun taas Aristoteleen mukaan taiteen jäljentäminen on opettavaista, puhdistavaa ja hyödyllistä (Seppä 2012, 28). Jos Platonin mielipide olisi vallitseva käytäntö, maailmassa olisi vain murto-osa taiteen määrästä. Kalevalassa esiintynyt kansanrunous olisi jo hukkunut historiaan ja sitä mukaan myös kaikki Kalevalan innoittamat teokset. Nojaten Aristoteleen filosofiaan, Kalevalan hyödyntäminen adaptaation lähteenä ei ole välttämättä jäljennös, vaan uudelleen tulkinta, joka mahdollistaa kulttuurillisen aineiston yläpitämisen ihmisten tietoisuudessa. Lyhytelokuvan käsikirjoittaminen ja tuotanto näytti minulle, että Kalevala on pohjaton inspiraation kaivo ja sen tulkinnalliset mahdollisuudet ovat rajattomat. Adaptaatio ei ole ainoastaan uudelleen tulkintaa vaan elävää muuntamista. Aloittaessani lyhytelokuvan käsikirjoittamista minua hermostutti käyttää sitä adaptaation lähteenä sen tärkeän kulttuurillisen merkityksen vuoksi. Huomasin nopeasti, että kyseinen ajatus ei palvele adaptaatiota ja sen prosessia millään tavalla. Tiedän nyt, että adaptaation onnistuminen on ainoastaan riippuvainen

adaptoijan luovuudesta ja kyvystä ekstrapoloida lähdemateriaali uuteen muotoon. (Hutcheon 2006, 20.)

Jokainen adaptaatio on erilainen muutokseltaan ja arvoiltaan. Havainnoimalla Kalevalan inspiroimia teoksia uskon niiden luojien seuranneen Kalevalaa johdonmukaisesti ja kunnioittaen, asettaen teoksiinsa myös osan itsestään. Teoksissa esiintynyt semiotiikka osoittaa, ettei Kalevalavaikutelma tai Kalevalahenkisyys tarkoita yksiselitteisesti muinaisen ja mytologian toisintamista, vaan hengen, tematiikan ja symboliikan siirtämistä uusiin muotoihin. Lyhytelokuvassa Kalevalahengen ja Kalevalan neljännen runon tulkinta konkretisoitui sitä korostavilla audiovisuaalisilla valinnoilla. Valinnat ovat osoitus siitä, kuinka minä koin Kalevalan käsikirjoittajana ja ohjaajana.

Lähteet

- Adobe. 2025 Lumetri Color. <https://helpx.adobe.com/premiere-pro/using/creative-lumetri-looks.html>. 8.5.2025.
- Aho, K. 1985. Suomalainen musiikki ja Kalevala. Helsinki: SKS.
- Aineetonkulttuuriperinto.fi. 2025. Runolaulu. <https://wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi/wiki/Runolaulu>. 2.5.2025.
- Andrew, D. 1984. Concepts in Film Theory. Oxford: Oxford University Press.
- Anttonen, P. & Kuusi, M. 1999. Kalevala-lipas. Helsinki: SKS.
- Bacon, H. 2000. Audiovisuaalisen kerronnan teoria. Helsinki: SKS.
- Elitisti.fi. 2014. Sampo (1959) - Satu Sammosta. <https://www.elitisti.fi/arvostelu/2014/02/sampo-1959-satu-sammosta>. 2.5.2025.
- Elokuvauutiset.fi. 2014 Sampo (1959). <https://urly.fi/3R4e>. 2.5.2025.
- Haavio, M. 1950. Väinämöinen: Suomalaisten runojen keskushahmo. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Heikura, P & Kumpula, K. 2016. Miten käy Väinämöiseltä death metalli? <https://yle.fi/aihe/a/20-164125> 24.5.2026.
- Hutcheon, L. 2006. A Theory of Adaptation. London: Routledge.
- Juminkeko.fi. 2025. Lönnrotin matkat. <https://www.juminkeko.fi/kansanrunous/lonnrotin-matkat/>. 2.5.2025.
- Kalevala Koru. 2025. Kalevala korun tarina. Kalevalakoru.fi. <https://www.kalevala.fi/pages/kalevala-koru-oy>. 2.5.2025.
- Kalevalan kulttuurihistoria. 2025 Akseli Gallen-Kallelan Kalevala-taide. <https://kaku.kalevalaseura.fi/akseli-gallen-kallelan-kalevala-taide/>. 2.5.2025.
- Kansallisgalleria.fi. 2025 Lemminkäisen äiti, 1897. <https://www.kansallisgalleria.fi/fi/object/398211>. 2.5.2025.
- Kansalliskirjasto. 2025 Lennä, lennä leppäkerttu. <https://kansalliskirjasto.finna.fi/kansalliskirjastofikka/Record/fikka.4644821>. 2.5.2025.
- Kaski, L. 2015. Kalevala ja opas sen lukemiseen. Helsinki: SKS
- Mäkinen, R. 2016. Kalevala suomalaisessa metallimusiikissa. 24.5.2025. <https://kaaoszine.fi/kalevala-suomalaisessa-metallimusiikissa/>
- Laatukoru.fi. 2025 Kalevala Koru Euran Sydän Riipus. https://laatukoru.fi/products/kalevala-koru-uran-sydan-riipus-45-cm-pronssi?gad_source=1. 2.5.2025.
- Nummelin, J. 2015. 50 kirjaa ja 50 elokuvaa, Helsinki: Avain
- Ojanperä, R., Itkonen, S. & von Bonsdorff, A.-M. 2009. Kalevala kuvissa: 160 vuotta Kalevalan innoittamaa suomalaista taidetta. Helsinki: Ateneumin taidemuseo.
- Oramo, I. 2021. Kalevalamitta ja Kalevalasävelmä. Uniarts.fi. <https://muhi.uniarts.fi/kalevalamitta-ja-kalevalasavelma/>. 8.5.2025.
- Piela, U., Knuutila, S. & Laaksonen, P. 2008. Kalevalan kulttuurihistoria. Helsinki:SKS
- Pirilä, K. & Kivi, E. 2005. Leikkaus: Elävä kuva ja elävä ääni. Jyväskylä: Art House.

- Pirilä, K. & Kivi, E. 2005. Otos: Elävä kuva ja elävä ääni. Jyväskylä: Art House.
- Seeger, L. 1992. The Art of Adaptation: Turning Fact and Fiction into Film. New York: Owl Books, Henry Holt and Company, LLC.
- Seppä, A. 2012. Kuvien tulkinta. Helsinki: Gaudeamus.
- Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällöntulkinta. Helsinki: Tammi.
- Vacklin, A. & Rosenvall, J. 2015. Käsikirjoittamisen taito. Helsinki: Like.
- Varttina. 2020. Värttina. <https://www.varttina.fi/> 24.5.2024.
- WSOY. 2025. Kullervon tarina. <https://www.wsoy.fi/kirjat/kullervon-tarina/>. 2.5.2025.
- Ylikarjula, S. 2014. Värillä on väliä: Värien symboliikkaa ja merkityksiä. Helsinki: Katharos Oy.
- Ylimartimo, S. 2015. Kultia kujille, hopehia tanhuville: kuvittajien Kalevala. Helsinki: Avain.

Haarautuvien oksien alla -käsikirjoitus

Haarautuvien oksien alla

Miikka Viitala

Karelia-AMK

Kalevala - Mytologiasta arvoa liiketoimintaan

1. EXT. MÖKIN YMPÄRISTÖ JA MÖKKI. KOLLAASI. ALKUTEKSTIT JA INTROMUSIIKKI. TITLE - ALKUILTA

Jouni kävelee metsässä selkäkumaralla, silmät tiukasti maassa. Jouni kävelee kohti metsän reunaa laskien askeleitaan ja samalla ottaen tasamittaisia harppauksia. Jouni vilkaisee ympärilleen ja menee nelinkontin ruohonjuuritasolle. Jouni nousee ylös katsellen ympärilleen. Jouni seisoo paikoillaan, kunnes päästää turhautumisensa ulos, potkien kiviä ja risuja. - TITLE REVEAL

2. INT. KAUPPA - ILTA / AUDIO TRANSITION CENSORED BEEP

Kassan takaa soivasta radiosta soi iskelmä musiikki. Jouni asettaa ostoksiaan kassan liukuhihnalle. Samaan aikaan kaupan pääoven edessä seisoo kaksi mummoa jotka juoruavat Jounista ja Jounin pahamaineisesta isästä.

KYLLIKKI

Tämä on se saiturin poika

RITVA

Kenen?

KASSANEITI

Se tekisi kaksikymmentä neljä euroa ja viisikymmentä senttiä.

KYLLIKKI

No se, joka ryyppäsi ja riehui kylillä.
Pelasi perheen rahat, kunnes vaimo potkaise pellolle.

Ritva

Ties vaikka pojasta kasvaa samanlainen

Jouni ojentaa kassaneidille käteistä. Mummot vilkaisevat Jounia. Kyllikki on juuri sanomassa jotain Ritvalle, mutta yhtäkkiä Jouni saapuu heidän vierelleen. Mummot kangistuvat ja Jouni jatkaa matkaansa autolle.

3. EXT. MÖKINPIHA - ILTA

Jouni astuu ulos autostaan ja jää hetkesi tuijottamaan metsää. Hän jatkaa matkaansa mökiin. Metsästä kuulee raksahdus, mitä Jouni ei kuule.

4. INT. MÖKKI - ILTA

Jouni avaa mökin ulko-oven ja laittaa valot päälle, paljastaen mökin sisällön. Jouni sulkee oven ja laskee kauppakassin maahan. Hän hengähtää.

5. INT. MÖKKI - HETKEÄ MYÖHEMMIN

Jouni juo kahvia ja avaa asunnon ikkunoiden verhoja. Avattuaan viimeisen ikkunan verhon, hän pysähtyy sen eteen. Ikkunan läpi Jouni näkee metsän ja uppoutuu tuijottamaan sitä. Yhtäkkiä Jounin äiti avaa mökin oven ja samalla hetkellä Jouni säikähtää ja läikyttää kahvinsa. Äiti säpsähtää.

JOUNI
Perkele

6. INT. MÖKKI - ILTA

Jouni istuu pöydän päädyssä ja äiti juomansa seisaaltaan. Huoneessa on kiusallinen hiljaisuus, kunnes äiti muistaa vierailunsa syyn.

ÄITI
Ai niin

Äiti laskee kuppinsa maahan ja kävelee toiseen huoneeseen. Jouni seuraa äitiään huoneen sisäänkäynnille. Äiti tulee takaisin huoneesta. Jouni väistää äitiä ahtaalta sisäänkäynniltä.

ÄITI
Näitä Ainin romppeita tulit hakemaan

7. INT. MÖKKI - ILTA

Äiti laskee käsilaukun keittiön pöydälle. Jouni siirtyy uteliaisuudesta lähemmäs käsilaukua. Äiti Sinulla ei taida näille olla käyttöä Äiti näyttää Jounille Ainin meikkirasiaa. Jouni vilkaisee äitiä tympeänä.

ÄITI
Eipä minulla muuta

Äiti ottaa käsilaukun mukaansa ja kävelee terassille. Jouni laskee kahvikupin pöydälle.

8. EXT. TERASSI. - JATKUVA

Jouni seuraa äitiä ulko-oven suulle. Äiti asettaa laukun auton etupenkille kartanlukijan puolelle.

JOUNI

Olisihan se nyt voinut tulla tuon itsekin hakemaan.

Äiti kääntyy takaisin Jounia päin.

ÄITI

Tiedät aivan hyvin, miksei tullut

JOUNI

Jaa-a

Äiti läimäisee auton oven kiinni.

Äiti

Kyllä minä sinua viisaammaksi luulin,
mutta olen kyllä sitä viime aikoina
alkanut epäilemään.

JOUNI

Äläpäs nyt

ÄITI

Äläpäs nyt itse.

JOUNI

Se oli sen omaksi parhaaksi.

ÄITI

Et sinä voi Jouni sitä Aino puolesta päättää.

JOUNI

Kun et sinä sitä Väinöä tunne.

ÄITI

Eikä minun tarvitse. Aino päättää itse
mitä ja kenet hän haluaa. Antaa tytön
tehdä omat virheensä, oppiipahan
varomaan sitten tulevaisuudessa.
Ei sinun tarvitse häntä loppu elämäsi
olla vahtimassa.

JOUNI

Jonkunhan se pitää, kun te ette isän kanssa ikinä.

Äiti ja poika tuijottavat hetken toisiaan, kunnes äiti astuu autoonsa ja ajaa pois pihasta.
Jouni puristaa nyrkkiään ja lähtee kävelemään kohti rantaa.

9. TAKAUMA. INT. JOUNIN AUTO. - PÄIVÄ

Jouni hakee Ainon parkkipaikalta ja näkee hänet juttelemassa Väinön kanssa. Jounin auton ikkuna on auki

Jouni ajaa auton Väinön auton vierelle. Väinö nostaa päänsä auton ikkunasta.

VÄINÖ
Mitäpä Jouni

Jouni vilkaisee Väinöä

JOUNI
Eipä täsä mittää. Aino lähetään

AINO
Joo joo

VÄINÖ
Ootappa Aino hetki

Aino kyyristyy lähemmäs Väinöä. Väinö ojentaa Ainolle korun.

AINO
Sie oot Väinö kultanen

Aino pussaa Väinöä poskelle ja Väinö hymyilee pirteänä, samalla vilkaisten Jounia ketä tilanne ei huvita.

JOUNI
Aino

Aino istuu Jounin autoon.

VÄINÖ
Nii kai me aletaan lähteä tästä ringille

Jouni ajaa pois pihasta.

10. INT. JOUNIN AUTO MAANTIELLÄ - CONTINUOUS

Sisarukset ajavat pois pihasta. Jouni vilkuilee korua, sanotamatta mitään.

AINO
Pidä katse tiessä

11. EXT. MÖKKI - ALKUILTA

Jouni ja Aino saapuvat mökille. Heti kun auto pysähtyy, Aino nousee ulos juuri ennen kuin Jouni on sanomassa hänelle jotain. Ainon puhelin soi, eikä Jounin sana tavoita Ainoa. Aino vastaa Väinön puheluun.

AINO

Ai tuliko sinulla eroahdistus?

Aino menee mökin sisälle.

Jouni jää katsomaan autolta Ainon perään noustessaan autosta, minkä jälkeen hän sulkee autonsa oven.

12. INT. MÖKKI - ILTA

Jouni ja Äiti istuvat keittiössä pöydän ääressä odottaen Ainoa. Aino istuu huoneessaan puhelimen äärellä.

ÄITI

No tullee se

AINO

Syön myöhemmin

Äiti ja Jouni vilkaisevat toisiaan.

ÄITI

Äläpä nyt viitsi, vähän syöt

Aino istahtaa pöytään ilman suurempia vastalauseita ja asettaa puhelimensa pöydälle. Puhelimen viestiäni soi toistuvasti.

ÄITI

Onko siellä joku hätä, kuka siellä on?

AINO

Yksityistä tietoa

ÄITI

Mikä se niin yksityistä on Aino ottaa puhelimen pois pöydältä.

JOUNI

Se on Väinö

Äiti innostuu hetkeksi, kunnes Aino suuttuu Jounille.

AINO
Noniin Aino nousee pöydästä.

JOUNI
Pöljä se on, itsekin tiedät. Luuletko että te tulette
elämään loppu elämänne yhdessä onnellisena.

AINO
Mistä sinä mitään tiedät ja mitä helvettiä se sinulle kuuluu!

Jouni
Iso mies pikku tyttöjä lirkuttelemassa

Äiti
Jouni!

Jouni
Aino kuuntele nyt, se jätkä on läpi mätä

AINO
Et sinä, sitä tunne. Uskot vaan kaikkia perättömiä huhuja mitä
kylillä liikkuu.

ÄITI
Nyt rauhoitutte molemmat Hiljaisuus.

Puhelimesta kuuluu viestiääni. Jouni ja Aino kurottavat kohti
puhelinta, mutta Jouni onnistuu saamaan puhelimen, minkä
jälkeen hän pakenee toiseen huoneeseen Aino kannoillaan.

AINO
Anna tänne se

ÄITI
Jouni

13. INT. AINON HUONE

Jouni kävelee kohti huonetta samalla lukien viestiä ääneen.
Aino kävelee Jounin kannoilla.

JOUNI
Se haluaa lähtä Aino ajelulle!

Jouni kirjoittaa Väinölle viestiä. Aino Lopeta Jouni lakkaa
kirjoittamasta ja on ojentamassa puhelinta Ainolle.

JOUNI

No älä leikistä suu...

Aino läpsäyttää Jounia kasvoille ja ottaa puhelimen. Jouni jää hieromaan poskeaan.

AINO

Miten sinä voit olla noin lapsellinen

ÄITI

Mitä täällä tapahtuu Aino No kun se ei lopettanut Äiti Nyt käyttäydytte molemmat. Pyydätte toisiltanne ja lopetatte tämän turhan kinastelun. Tekö muka aikuisia.

AINO

En varmana, ihme kontrollifriikki

ÄITI

Ensin Jouni ja sitten sinä

Jouni vilkaisee huoneen pöydälle ja näkee Väinön antaman korun. Jouni ottaa Ainin korun pöydältä.

AINO

Älä koske siihen

Jouni kävelee ulos Aino ja äiti kannoillaan. Jouni heittää korun metsään.

JOUNI

Sen siitä saa

Jouni kääntyy Ainoa ja äitiä kohti.

AINO

Sinä olet sairas

Aino kävelee tiehensä.

ÄITI

Aino!

Sinä olet pahempi, kun isäsi

Äiti kävelee Ainin perään. Jouni tuijottaa hetken pois ryntäävää Ainoa, kunnes kääntyy takaisin metsään kohti

14. EXT. RANTA - ILTA

Jouni heittää kiven metsään samalta paikkaa mihin hän heitti korun. Jouni palaa suutuksissaan metsään etsimään korua. Jouni toistaa itsekseen äitinsä sanoja ja toruu

itseään. Hän huutaaja potkii turvetta. Jouni seisoo pitkään paikoillaan, ennen kuin asettuu makuulle turpeelle.

15. EXT. METSÄ - ILTA

Jouni makaa turpeen päällä katsoen taivasta.

JOUNI

Mikä helvetti mua vaivaa

Jounin vierestä kävelee Aino valkoisessa kesämekossa. Jouni nostaa nopeasti päänsä ja huomaa olevansa sumun ympäröimä. Jouni nousee ylös tarkastellen ympäristöään. Kaunis, ailahteleva melodia kaikuu pitkin metsää.

JOUNI

Aino?

Kukaan ei vastaa ja Jouni ottaa askeleen. Jouni näkee vilahduksen Ainosta, joka tanssahtelee puiden välistä kohti järveä.

JOUNI

Aino!

Jouni kävelee kiireesti Ainon perään. Ainon sanat kulkeutuvat Jounille, mutta ne jäävät epäselviksi.

JOUNI

Mie kyllä löyän sen Aino

Jouni saapuu rantaan ja näkee Ainon odottamassa häntä. Jouni yrittää puhua Ainolle, mutta puheen peittää veden lotina.

JOUNI

Aino?

Aino kääntyy kohti järveä ja lähtee kävelemään sitä kohti. Sumu sakenee Jounin ympärillä. Hän yrittää nostaa jalkojaan, mutta ne ovat jumissa sumun alla. Jouni yrittää huutaa Ainon perään, mutta Aino ei vastaa. Aino katoaa. Jouni katsoo sanattomana järven rantaa, kunnes hänen takaansa alkaa kuulumaan matalaa ääntä, mikä lähestyy häntä hiljalleen.

Jouni yrittää katsoa metsää tiheän sumun läpi, mutta ei saa kunnolla selvää. Tuntematon henkilö lähestyy, mutta hän ei näe kuka se on.

Rähjäinen miehen ääni laulaa metsästä

ISÄ
tuu, tuu tupakkirulla, mistä tiesit tänne
tulla

Jouni tuijottaa metsää.

ISÄ
Minuako se sinä tuolta järvestä etsit?

Jouni tuijottaa isäänsä. Isä kaivaa taskustaan tupakka-askin.

ISÄ
Perkele vastaa, kun kysytään Jouni nousee ylös.

Isä pitää tupakkaa huulillaan ja yrittää sytyttää sitä
sytkärillä samalla hyräillen laulua.

ISÄ
Hae Jouni isälle tulitikut

Paljon nuorempi Jouni katsoo isää. Isä kyyristyy Jounin
lähelle.

ISÄ
Meidät on Jouni tehty samasta puusta. Me
ollaan isäntiä. Yhtä pidetään vaikka
mitä kävisi. Kertoisithan sinä, jos
täällä on käynyt muita miehiä?

Isä tarttuu Jounia hartioista, mutta Jouni työntää hänet
poispäin.

JOUNI
Sinulla ei ole tänne mitään asiaa

Isä perääntyy pari askelta ja Jouni palaa entiselleen.

JOUNI
Sinä et tule minulle kertomaan millainen miehen pitää olla.

Jouni kävelee lähemmäs isää.

JOUNI
Sekö se on tosi mies mikä ryyppää ja
räyhää. ja suksii vittuun. Latelee
lakejansa ja ai helvetti sitten kun joku
sanoo vastaan. Siinä tapauksessa minusta
ei ole mieheksi

Jouni tarttuu isäänsä rinnuksista.

JOUNI
Sinä oot rikki!

Isä ja poika katsovat pitkään toisiaan. Jouni päästää irti.

JOUNI
Siksi siis lähdit

Isä häviää. Jouni nostaa katseensa ja
ottaa korun taskustaan.

15. EXT. ÄIDIN TALO.

Jouni ajaa autolla ja koru roikkuu peilistä. Jouni nostaa käsijarrun ja nousee autosta. Äiti tekee pihatöitä, kunnes huomaa Jounin. Jounin kädessä roikkuu koru, minkä äiti huomaa. Jouni kävelee äitinsä luo ja pyytää häneltä anteeksi. Äiti osoittaa Jounille suunnan. Jouni kävelee Ainin huoneelle ja avaa oven.

Haarautuvien oksien alla Youtube-linkki

https://youtu.be/12fGbWxStgY?si=RJ6i7yBodbhJ_eOI